

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงภาคสังคมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เกิดจากการรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ รวม 5 หน่วยงานระดับกรมจาก 4 กระทรวง ได้แก่ กรมประชาสงเคราะห์ สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ (กคช.) สังกัดกระทรวงมหาดไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) สังกัดกระทรวงการคลัง ปัจจุบันกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นองค์การและกลไกด้านสังคม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อบรรลุนโยบายของรัฐบาล ที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์ และคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยบูรณาการแนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ

ตลอดระยะเวลา 7 ปี ที่ผ่านมา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552) ได้ดำเนินการโดยหน่วยงานในสังกัดทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อันประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.) สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว (สค.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) การเคหะแห่งชาติ (กคช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 (สสว.) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ตามนโยบายของรัฐบาล และแผนบริหารราชการแผ่นดิน วิสัยทัศน์ของกระทรวงฯ คือ “เป็นกระทรวงหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่ดีและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” มีพันธกิจดังนี้ 1) การสร้างโอกาสกับผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคม ให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม 2) ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครอง ปกป้องและพัฒนา ตลอดจนมีหลักประกันในการดำรงชีวิต และ 3) ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสังคมคุณธรรม และมีประเด็นยุทธศาสตร์รวม 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต 2) การส่งเสริมขับเคลื่อนการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม 3) การเสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม และ 4) การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล

ด้วยตระหนักว่าในโลกยุคไร้พรมแดนที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และการป้องกันปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ การนำความรู้ด้านต่าง ๆ จากนานาประเทศมาใช้กับประเทศไทยเช่นที่ผ่านมาในอดีต ยังผลให้เกิดการพัฒนาสังคมที่ละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นและไม่มีทิศทาง ไม่สามารถสร้างความมั่นคงของมนุษย์ได้เท่าที่ควร

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) เห็นความสำคัญของการวิจัยและได้สนับสนุนการสร้า
องค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาตลอดมา โดยในปี พ.ศ.2546 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้
แต่งตั้งคณะกรรมการการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่ 1) ให้คำปรึกษาในเชิง
นโยบายและทิศทางวิจัย ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 2) วิจัยวิจัยข้อปัญหาและให้
ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการวิจัยของส่วนราชการ ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ให้เป็นไปตามแผนงาน แต่เนื่องจากโครงสร้างของกระทรวงฯ เกิดจากการรวมหน่วยงานและบุคลากรหลายสังกัด ทำ
ให้ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานวิจัยให้เป็นเอกภาพ คณะกรรมการการวิจัยฯ จึงได้
พิจารณาจัดทำแผนแม่บทการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) เพื่อ
บูรณาการเชื่อมโยง สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และกำหนดกรอบทิศทางทางการวิจัยสนับสนุนยุทธศาสตร์ของ
กระทรวงฯ และสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสังคม และมาตรการแก้ไขปัญหาของประเทศ ต่อมาในปี
พ.ศ. 2548 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาร่างแผนแม่บทการ
วิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551)

แผนแม่บทการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) (กระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย
ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการวิจัยของกระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 3) เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์ ในการดำเนินการตอบสนองวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทการวิจัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนด
ยุทธศาสตร์การวิจัยไว้ 4 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาสังคม 2) ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย
3) ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม และ 4) ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากร และกำหนดให้มีการ
บริหารการวิจัยโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนานักวิจัย 2) ความร่วมมือกับภาคีทั้งภาครัฐ ประชา
สังคม และภาคธุรกิจ 3) งบประมาณวิจัย 4) การติดตามประเมินผล และ 5) การเผยแพร่ผลงานวิจัยและการใช้
ประโยชน์ ผลการดำเนินงานด้านการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ผ่านมา ได้
ผลงานวิจัยไม่ต่ำกว่า 150 เรื่อง ทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ยังไม่มีการสังเคราะห์รายงานวิจัย
ให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้สอดคล้องกับบริบท
การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาเห็นว่าในปัจจุบัน วิจัยวิทยาการสังเคราะห์
งานวิจัยก้าวหน้ามากกว่าในอดีต นักวิจัยสามารถสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้การวิจัยแบบการวิเคราะห์
อภิมาน (meta-analysis) และสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยแบบการวิเคราะห์อภิมานชาติพันธุ์
วรรณนา (meta-ethnography analysis) การสังเคราะห์งานวิจัยทั้งสองแบบ เป็นการนำงานวิจัยหลายเรื่องซึ่งศึกษา
ปัญหาเดียวกัน มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสังเคราะห์ให้ได้
ข้อสรุปที่สำคัญรวม 3 ด้าน คือ 1) ข้อสรุปความรู้ที่เป็นข้อค้นพบในภาพรวมจากงานวิจัยทุกเรื่อง 2) ข้อสรุปความรู้ที่มี
ความกว้างขวางลุ่มลึกมากกว่าข้อค้นพบจากผลงานวิจัยทุกเรื่องรวมกัน ข้อสรุปความรู้ในด้านนี้ได้มาจากการ
สังเคราะห์เปรียบเทียบงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันว่า ผลการวิจัยแตกต่างกันเนื่องจากคุณลักษณะใดของ
งานวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่ข้อค้นพบจากการวิจัยภายใต้เงื่อนไขและบริบทการวิจัยที่แตกต่างกัน และ 3) ข้อสรุปที่บ่งบอก

ให้ทราบว่าการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เท่าที่ได้ทำมาแล้วมีจุดอ่อน/จุดแข็งในด้านระเบียบวิธีวิจัยอย่างไร และเมื่อนำประเด็นวิจัยมาเทียบเคียงกับแผนแม่บทการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) ยังมีประเด็นวิจัยในด้านใดขาดหาย มีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยให้ชัดเจนมากขึ้นในเรื่องใด ด้วยตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงเห็นสมควรให้มีการสังเคราะห์งานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 ของกระทรวงฯ เพื่อให้ได้สถานะความรู้ (state of the arts) เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้วาระการวิจัยว่าด้วยการพัฒนาสังคม (research agenda on social development) ครั้งนี้

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 แยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 แยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา และระยะเวลา ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งส่วนที่เป็นงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 และงานวิจัยของหน่วยงานอื่นและวิทยานิพนธ์ จำนวน 175 เรื่อง เพื่อให้ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แยกตามกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ และแยกตามประเด็นการวิจัยอื่น ๆ พร้อมจัดทำทำเนียบงานวิจัยที่บรรจุชุดความรู้ดังกล่าว ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประเด็นวิจัยที่ควรศึกษา กลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วน และแนวโน้มทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีขอบเขตของงานดังนี้

1. จัดทำกรอบแนวทางการศึกษา แผนการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานในประเด็นการสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์วิจัย
2. ทำการสังเคราะห์งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านแนวคิด วิธีวิทยา ผลการวิจัย และอื่น ๆ แยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็นวิจัย ให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ นโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงฯ ภายใต้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. จัดทำประเด็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยแยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็นวิจัย
4. จัดทำทำเนียบงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ขอบเขตด้านระยะเวลาและหน่วยงานที่ทำวิจัย

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งส่วนที่เป็นงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเป็นงานวิจัยของหน่วยงานอื่นและวิทยานิพนธ์ ที่เสร็จสิ้นช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 รวม 7 ปี จำนวน 175 เรื่อง การจัดทำรายงานวิจัยแยกเป็นสองส่วน **ส่วนแรก** งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กลุ่มการวิจัยและพัฒนา) ได้แก่ งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงฯ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่ดำเนินการวิจัย รวม 9 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.) สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) การเคหะแห่งชาติ (กคช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 (สสว.) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) มีจำนวนงานวิจัยประมาณ 130 เรื่อง **ส่วนที่สอง** งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่จัดทำโดยผู้วิจัย เป็นงานวิจัยที่จัดทำโดยหน่วยงานอื่น ๆ จำนวน 4 เรื่อง และวิทยานิพนธ์ จำนวน 41 เรื่อง

คำจำกัดความในการวิจัย

งานวิจัย หมายถึง เอกสารรายงานผลการศึกษา/แสดงความรู้ความจริงด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยงานวิจัยที่ทำโดยหน่วยงาน และงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ปริญญาตรีที่ทำโดยนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้/ตอบคำถามวิจัยด้วยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ โดยการรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ หรือวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพและสรุปรวมสาระอย่างมีระบบให้ได้คำตอบตามปัญหาวิจัยที่ต้องการ

การวิเคราะห์อภิमान หมายถึง วิธีการวิจัยที่ใช้ในการสังเคราะห์รายงานวิจัยเชิงปริมาณหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน โดยใช้เทคนิควิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลการวิจัย ซึ่งวัดในรูปของดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ขนาดอิทธิพล หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลรูปที่กว้างขวางลุ่มลึกกว่าผลงานวิจัยแต่ละเรื่อง

การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान หมายถึง วิธีการวิจัยที่ใช้ในการสังเคราะห์รายงานวิจัยเชิงคุณภาพหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน โดยใช้หลักการแบบเดียวกับหลักการวิเคราะห์อภิमान เพื่อให้ได้ข้อมูลรูปที่กว้างขวางลุ่มลึกกว่าผลรวมจากผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

การวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ หมายถึง เทคนิควิธีการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์หรือปัจจัยเชิงสาเหตุและผล และเป็นวิธีการที่ใช้ประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์หรือปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่อาจเกิดขึ้นได้รวมทั้งผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาจส่งผลต่อเหตุการณ์หรือปัจจัยอื่น ๆ

งานวิจัยเชิงปริมาณ หมายถึง งานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลที่เป็นตัวเลขสามารถแจกแจงนับได้หรือวัดได้ โดยใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบและข้อสรุปต่าง ๆ งานวิจัยเชิงปริมาณ

ที่ใช้ในการวิเคราะห์หอกิมาณในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยเปรียบเทียบ และงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ที่ให้ค่าสถิติเพียงพอต่อการนำไปประมาณค่าขนาดอิทธิพล

งานวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง งานวิจัยที่ศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมจากสภาพแวดล้อม เน้นการศึกษาข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมหรืออุดมการณ์ ไม่เน้นการใช้สถิติตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยการบรรยายหรือการวิเคราะห์เนื้อหา งานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ มิได้จำกัดเฉพาะแต่ งานวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น แต่รวมถึงงานวิจัยเชิงบรรยาย งานวิจัยเชิงสำรวจ และงานวิจัยเชิงปริมาณที่ให้ค่าสถิติไม่เพียงพอต่อการประมาณค่าขนาดอิทธิพล แต่มีคุณค่าสำหรับการสังเคราะห์ในเชิงคุณภาพ

ดัชนีมาตรฐาน หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้แสดงผลการวิจัยซึ่งในงานวิจัยเชิงทดลองเรียกว่าค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ในงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient)

ค่าขนาดอิทธิพล หมายถึง ขนาดของผลที่เป็นคะแนนมาตรฐาน (standard score) อันเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรจัดกระทำ/ตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในงานวิจัยเชิงทดลอง หรืองานวิจัยเปรียบเทียบ โดยคำนวณตามสูตรของ Glass, McGaw & Smith (1981) และ Hunter, Schmidt, & Jackson (1982) ซึ่งเป็นการหาผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และนำมาปรับให้เป็นคะแนนมาตรฐาน โดยการหารด้วยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หมายถึง ค่าสถิติที่เป็นคะแนนมาตรฐานอันแสดงถึงความมีอยู่จริง (existence) ทิศทาง (direction) และขนาด (magnitude) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามในงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ในการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมนี้ จะคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันตามสูตรของ Glass และ Hunter

คุณลักษณะงานวิจัย หมายถึง ตัวแปรที่พบจากรายงานวิจัยที่เป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายงานการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ตัวแปรด้านการตีพิมพ์และผู้วิจัย ตัวแปรด้านเนื้อหาของงานวิจัย และตัวแปรด้านวิวิธวิทยาการวิจัย

ตัวแปรด้านการตีพิมพ์และผู้วิจัย หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับการพิมพ์งานวิจัยและลักษณะของผู้วิจัย ได้แก่ ปีที่ทำงานวิจัยเสร็จ สถาบันที่ผลิตงานวิจัย สาขาที่ผลิตงานวิจัย หน่วยงานต้นสังกัดผู้วิจัย เพศของผู้วิจัย จำนวนหน้าทั้งหมด จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก และประเภทของงานวิจัย

ตัวแปรด้านเนื้อหาของงานวิจัย หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกลุ่มทฤษฎีหลักที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) บุคคล 2) ครอบครัว/องค์กร/สถาบัน 3) ชุมชน สังคม และ 4) อื่น ๆ

ตัวแปรด้านวิวิธวิทยาการวิจัย หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยได้แก่ แผนแบบการวิจัย ประเภทสมมติฐาน แบบแผนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง พื้นที่ ภูมิภาคที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด คุณภาพของเครื่องมือในภาพรวม ประเภทเครื่องมือ การใช้คอมพิวเตอร์ และประเทหวิเคราะห์ข้อมูล

คุณภาพของงานวิจัย หมายถึง คุณสมบัติด้านความถูกต้อง เหมาะสม ความน่าเชื่อถือของรายงานการวิจัย โดยมีองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมิน 30 ด้าน ดังนี้ 1) ชื่อเรื่องมีความชัดเจน น่าสนใจ 2) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ชัดเจน สอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย 3) ปัญหาวิจัย / วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ถูกต้องตามหลักการวิจัย 4) เหตุผลและความจำเป็นในการทำวิจัยมีความสมเหตุสมผล 5) สมมติฐานถูกต้อง

ชัดเจน ตามหลักการวิจัย 6) กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้อย่างเหมาะสม และมีเหตุผลรองรับ 7) การเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยถูกต้องชัดเจนตามหลักการวิจัย 8) การนิยามศัพท์เฉพาะ/การกำหนดขอบข่ายของประเด็นที่ศึกษามีความชัดเจน 9) กรอบแนวคิดในการวิจัยมีความถูกต้องเหมาะสมชัดเจนตามหลักการวิจัย 10) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีปริมาณมากพอ 11) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความทันสมัย 12) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศมีสัดส่วนเหมาะสม 13) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัย 14) การออกแบบการวิจัยสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย 15) ขั้นตอนการวิจัยมีความชัดเจน 16) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสมกับการวิจัย 17) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง/ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์ในการคัดเลือกมีความถูกต้องเหมาะสม 18) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ 19) คุณภาพของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ 20) กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจนและเหมาะสม 21) สถิติ/เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล 22) ลักษณะการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 23) การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องชัดเจน 24) สรุปผลการวิจัยอย่างถูกต้อง 25) มีการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีต 26) ข้อเสนอแนะ เช่น ที่ได้จากงานวิจัย เชิงนโยบาย เป็นต้น มีความชัดเจน และเป็นประโยชน์ 27) เป็นงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติ 28) เป็นงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางวิชาการ 29) รูปแบบรายงานถูกต้องตามหลักวิชา และ 30) คุณภาพรายงานวิจัยในภาพรวม การสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินคุณภาพของงานวิจัยโดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพการทำวิจัยของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการทำวิจัยต่อไปโดยเฉพาะเรื่องทิศทางและมิติที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. ได้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทราบถึงขอบเขตขององค์ความรู้ด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและสถานศึกษาในการนำผลการศึกษาไปปรับปรุง พัฒนา รูปแบบการวางแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ รวมถึงการดำเนินงาน ในการจัดหรือกำหนดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
4. ได้ข้อสรุปอย่างสุ่มลึกเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทย ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทยที่สามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายการพัฒนาสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพสังคมและมนุษย์ของประเทศต่อไป
5. ได้แนวทางในการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้วิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณด้วยสถิติขั้นสูง และได้แนวทางในการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาณ และการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้

บทที่ 2

รายงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แยกเสนอเป็น 3 ตอน ตอนแรก สาระเกี่ยวกับกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตอนที่สอง เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ และตอนที่สาม เป็นสาระเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย ดังรายละเอียดแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สาระเกี่ยวกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงภาคสังคม จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2545 โดย การรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ รวม 5 หน่วยงานระดับกรมจาก 4 กระทรวง ได้แก่ 1) กรม ประชาสงเคราะห์ สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน เยาวชนแห่งชาติ (สยช.) และ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี 3) กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน และการเคหะแห่งชาติ (กคช.) สังกัด กระทรวงมหาดไทย และ 4) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)(พอช.) สังกัดกระทรวงการคลัง ปัจจุบัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นองค์การและกลไกด้านสังคม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการ พัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคง ในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อการบรรลุนโยบายของรัฐบาล ที่ให้ ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการ ดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์ และคุ้มครองสิทธิตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยบูรณาการ แนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ

ตลอดระยะเวลา 7 ปี ที่ผ่านมานับตั้งแต่ปีที่ได้รับการจัดตั้ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ (2552) ได้ดำเนินการโดยมีโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วยหน่วยงานในสังกัดทั้งส่วนกลางและส่วน ภูมิภาค รวม 9 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.) สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว (สค.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) การเคหะแห่งชาติ (กคช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1- 12 (สสว.) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ที่ กฎหมายกำหนด ตามนโยบายของรัฐบาล และตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ (2552) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพ.ศ. 2552-2555 ซึ่งผู้วิจัยนำมาสรุปสาระ ของแผนดังกล่าวได้ วิสัยทัศน์ ค่านิยมหลัก ภารกิจ และประเด็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ ได้ดังเชิงประจักษ์ และภาพแสดงแผนยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์ " เป็นกระทรวงหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่ดีและอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน"

ค่านิยมหลัก จิตมุ่งบริการ ประสานภาคี มีจริยธรรม นำการพัฒนาสังคม

พันธกิจ 1) การสร้างโอกาสกับผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคม ให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม 2) ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครอง ปกป้องและพัฒนา ตลอดจนมีหลักประกันในการดำรงชีวิต และ 3) ภาครัฐหรือข่ายทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสังคมคุณธรรม

ภารกิจ ภารกิจหลักมี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนากลไกการคุ้มครองทางสังคม 2) การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ 3) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ภารกิจทั้งหมดจัดจำแนกตามลักษณะภารกิจเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยภารกิจดังนี้ 1) **กลุ่มอำนวยความสะดวก** ประกอบด้วยภารกิจ 4 ด้าน คือ การเสนอแนะนโยบายและแผนของกระทรวง การพัฒนาด้านกฎหมาย การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ และการติดตามประเมินผล 2) **กลุ่มนโยบายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** ประกอบด้วยภารกิจ 5 ด้าน คือ การพัฒนามาตรฐานทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม การพัฒนาค่านิยมและจิตสำนึกที่เหมาะสมกับสังคมไทย การสร้างโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม และการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศและให้บริการข้อมูล เพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 3) **กลุ่มส่งเสริมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** ประกอบด้วยภารกิจ 8 ด้าน คือ การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสวัสดิการสังคม การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย การส่งเสริมศักยภาพเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และประชาสังคม การกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางสังคม การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคม การส่งเสริมกลไกทางสังคมและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการพิทักษ์สิทธิและหน้าที่ของประชาชน และการบริหารกองทุนและสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินการ 4) **กลุ่มวิจัยและพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** ประกอบด้วยภารกิจ 3 ด้าน คือ การศึกษาและวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม และการศึกษาเพื่อสร้างระบบเตือนภัยทางสังคม และ 5) **กลุ่มบริการเฉพาะ** ประกอบด้วยภารกิจ 5 งาน คือ งานสนับสนุนวิชาการภูมิภาค งานพัฒนาคุ้มครองช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย งานสถานสงเคราะห์ และงานโครงการพิเศษ

ประเด็นยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ในช่วงแรกแยกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต 2) การส่งเสริมขับเคลื่อนการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม 3) การเสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม และ 4) การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล ต่อมามีการยุบรวมประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และ 3 ได้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์หลัก 3 ประเด็น ดังนี้ 1) สร้างโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีเป้าหมาย 4 ด้าน คือ กลุ่มเป้าหมายทางสังคมได้รับสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสม กลไกทางสังคมได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มาตรฐานการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และการพัฒนางานวิจัย โดยมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายทางสังคมได้รับสวัสดิการทางสังคมที่มีมาตรฐานและเหมาะสม 2) ผลักดันการพัฒนาสังคมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมาย 6 ด้าน คือ ประชาชนได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีการพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาสังคม มีบริการทางด้านสวัสดิการสังคม และมีการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาสังคมสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน ในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และ 3) ส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีเป้าหมาย 7 ด้าน คือ มีระบบบริหารจัดการระดับสากล มีภาพลักษณ์ที่ดี มีการกำกับตนเองที่เหมาะสม มีขวัญและกำลังใจ มีการพัฒนาสมรรถนะให้สูงขึ้น มีการ

พัฒนาระบบสารสนเทศ และการบริหารจัดการภาครัฐมีคุณภาพสูง โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาระบบบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล

ภาพ 2.1 สังเขปสาระของแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากสังเขปสาระของแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่นำเสนอข้างต้น จะเห็นได้ว่าลักษณะงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาสังคม และด้านการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ลักษณะงานทั้งสองด้านนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานของกระทรวงและองค์กรอื่น ๆ ดังที่สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552) ได้รวบรวมวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างองค์การที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถาบันครอบครัวไว้ ยกตัวอย่างเช่น งานด้านการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพะ ทั้งสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต สุขภาพทางปัญญา และสุขภาพทางสังคม ของกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) งานด้านการพัฒนาศักยภาพของประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ของ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ งานด้านการส่งเสริมพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและชุมชน ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม และของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ งานด้านการฟื้นฟู สืบสาน ส่งเสริม และพัฒนาสังคมส่วนที่เกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร และองค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม และศูนย์คุณธรรม งานด้านการประสานส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพผู้เรียนรวมทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง และสังคม ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ลักษณะการทับซ้อนของงานเหล่านี้ ทำให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องพิจารณากำหนดขอบเขตของงานด้านการพัฒนาสังคม และด้านการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนากลไกทางสังคม การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม การแก้ไขปัญหาสังคม การพิทักษ์และปกป้องสิทธิของประชาชนตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การพัฒนาโครงสร้างและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการพัฒนาสังคม การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตของประชาชน ของสถาบันครอบครัวและของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย เน้นความสำคัญโดยเฉพาะกับกลุ่มเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

การวิจัยและแผนแม่บทวิจัย

ด้วยตระหนักว่าการแก้ปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นแล้ว และการป้องกันปัญหามิให้เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคงในชีวิตของประชาชน ความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และชุมชน จำเป็นต้องอาศัยความรู้ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) เห็นความสำคัญของการวิจัย และได้สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาตลอดมา โดยในปี พ.ศ.2546 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่ 1) ให้คำปรึกษาในเชิงนโยบายและทิศทางการวิจัย ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 2) วินิจฉัยข้อปัญหาและให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการวิจัยของส่วนราชการ ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เป็นไปตามแผนงาน แต่เนื่องจากโครงสร้างของกระทรวงฯ เกิดจากการรวมหน่วยงานและบุคลากรหลายสังกัด ทำให้ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานวิจัยให้เป็นเอกภาพ คณะกรรมการการวิจัยฯ จึงได้พิจารณาจัดทำแผนแม่บทการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และกำหนดกรอบทิศทางการวิจัยสนับสนุนยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ และสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสังคม และมาตรการแก้ไขปัญหาของประเทศ แผนแม่บทฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงโดยคณะทำงานพิจารณาแผนแม่บทการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) ในปี พ.ศ. 2548

แผนแม่บทการวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 3) เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการดำเนินการตอบสนองวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทการวิจัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2548-2551) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การวิจัยไว้ 4 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาสังคม 2) ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย 3) ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม และ 4) ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากร และกำหนดให้มีการ บริหารการวิจัยโดยค่านึงถึงปัจจัยสำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนานักวิจัย 2) ความร่วมมือกับภาคีทั้งภาครัฐ ประชา สังคม และภาคธุรกิจ 3) งบประมาณวิจัย 4) การติดตามประเมินผล และ 5) การเผยแพร่ผลงานวิจัยและการใช้ ประโยชน์ ผลการดำเนินงานด้านการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ผ่านมา ได้ ผลงานวิจัยประมาณ 100 เรื่อง ทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลจากการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อมีการสังเคราะห์งานวิจัยเหล่านั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสอดคล้องกับบริบทการ เปลี่ยนแปลงในสังคม แต่ในการสังเคราะห์งานวิจัย จำเป็นต้องมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ก่อน โดยเฉพาะเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีและงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อ สร้างกรอบแนวคิดวิจัย (research framework) และควรต้องมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ สังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) เพื่อให้ได้วิธีการที่เหมาะสมทันสมัยสำหรับใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอสาระในตอนี่ 2-3 ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การพัฒนาสังคมและการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การ พัฒนาสังคมนำไปสู่การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์มีชีวิตที่มั่นคง มีครอบครัวที่เข้มแข็งย่อม สามารถนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพ เป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขได้ การที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดี ควรต้องเข้าใจถึงความหมายและแนวคิดของงานด้านการพัฒนาสังคม และงานด้านการพัฒนาความมั่นคงของ มนุษย์ก่อน ดังนั้นการนำเสนอสาระเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในตอนนี้ จึงแยกนำเสนอสาระเป็น 2 หัวข้อ หัวข้อแรก คือ ความหมายของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ หัวข้อที่สอง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งนำไปสู่ระบบการพัฒนา สังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1. ความหมายของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า มีเอกสารและรายงานวิจัยจำนวนมากทั้งของไทย และต่างประเทศ ที่กล่าวถึงความหมาย และการเปลี่ยนแปลงของความหมายของการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ ในที่นี้ผู้วิจัยคัดสรรเอกสารและงานวิจัยที่สำคัญนำเสนอความหมายของคำว่า การพัฒนาสังคม และ ความหมายของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ แยกเป็น 4 ส่วน คือ ความหมายตามนิยามของธนาคารโลก (Word Bank, 2005) และองค์การสหประชาชาติโดย United Nations Human Development programme - UNDP (1994) ความหมายตามทัศนะของนักวิชาการ และความหมายตามที่อยู่ปฏิบัติงานได้กำหนดไว้ ดังนี้

ธนาคารโลก (Word Bank, 2005) นิยามว่า **การพัฒนาสังคม (social development)** หมายถึงการปฏิรูป เปลี่ยนแปลงองค์การเพื่อเสริมพลังแก่ประชาชน การพัฒนาสังคมต้องเริ่มต้นจากการสังเกตปัญหาความไม่เสมอภาค ในสังคม และศึกษาพันธกิจ การดำเนินงาน และความรับผิดชอบขององค์การ เพื่อปฏิรูปเปลี่ยนแปลงองค์การ อันจะ มีผลต่อการพัฒนาการให้บริการ ระบบสวัสดิการสังคม ที่นำไปสู่การพัฒนามนุษย์ กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา

สังคมต้องเริ่มต้นจากกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนยากจน และกลุ่มคนชายขอบ จากนั้นต้องดำเนินการพัฒนาแบบบวกและต่อเนื่องยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นสังคมที่มีความเสมอภาค สมบูรณ์ และยุติธรรมมากขึ้น (societies with more equitable, inclusive and just) ธนาคารโลกกล่าวว่า โลกจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายสหประชาชาติด้านการพัฒนาได้โดยปราศจากความพยายามในการพัฒนาสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ

องค์การสหประชาชาติโดย United Nations Human Development programme - UNDP (1994) เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดการพัฒนาที่ต่อยอดจากแนวคิดการพัฒนาสังคมแบบเดิม โดยยังคงเน้นการพัฒนาและการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครองมากขึ้น นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง อันเป็นจุดตั้งต้นของการพัฒนามนุษย์ (human development) โดยมีเป้าหมายการพัฒนา คือ ความมั่นคงของมนุษย์

ความมั่นคงของมนุษย์ (human security) เป็นคำศัพท์ที่ได้รับการบัญญัติในศัพท์านุกรมเมื่อต้นคริสต์ทศวรรษที่ 1990s ในรายงานเรื่อง Human Development Report ของ United Nations Human Development programme (1994) ซึ่งพิมพ์เผยแพร่เมื่อปี ค.ศ. 1994 โดยสหประชาชาติสนับสนุนให้เพิ่มคำว่า ความมั่นคง เป็นเป้าหมายที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน และให้ความหมายว่า ความมั่นคงของมนุษย์ มีความหมายเป็นสองนัย นัยแรก หมายถึง ความปลอดภัยจากความทุกข์ยากที่ยืดเยื้อเรื้อรัง เช่น ความหิว โรคภัยไข้เจ็บ และความขาดแคลน ส่วนนัยที่สอง หมายถึง การป้องกันภัยที่เป็นอันตรายและเกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วนในการใช้ชีวิตประจำวัน ต่อมา Commission on Human Security, United Nations Human Development programme (2005) ได้จัดทำรายงานเรื่อง Human Security Now ซึ่งพิมพ์เผยแพร่เมื่อปี ค.ศ. 2003 และให้ความหมายคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การปกป้องพิทักษ์สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ อันมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ประกอบด้วย การปกป้องพิทักษ์มวลมนุษย์จากสถานการณ์และปฏิบัติการที่รุนแรงและเกิดขึ้นในวงกว้าง โดยใช้กระบวนการที่สร้างขึ้นจากความเข้มแข็งและความมุ่งหวังของมนุษย์ UNDP ยังได้กำหนดมิติความมั่นคงของมนุษย์แยกเป็น 7 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ อาหาร สุขภาพ สิ่งแวดล้อม บุคคล ชุมชน และการเมือง และเน้นความสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบสิ่งแวดล้อม ระบบสังคม ระบบการทหาร และระบบวัฒนธรรม อันจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความมั่นคงและความสง่างามของชีวิตมนุษย์ นอกจากนี้ UNDP ยังเสนอมาตรการสำคัญ 9 ด้าน ได้แก่ การปกป้องพิทักษ์ประชาชนจากความขัดแย้ง การปกป้องพิทักษ์ประชาชนจากอาวุธสงคราม การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนด้านความมั่นคงของมนุษย์สำหรับสถานการณ์หลังเกิดความขัดแย้ง การสนับสนุนตลาดและการค้าเสรีเพื่อประโยชน์ของคนยากจน การจัดสวัสดิการให้ประชาชนมีชีวิตตามมาตรฐานการดำรงชีวิตขั้นต่ำทั่วโลก การให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงโดยจัดเป็นมาตรการที่มีความสำคัญสูงสุด การพัฒนาระบบการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม การให้พลังแก่ประชาชนโดยการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาภาคบังคับให้เปล่า และการระบุความต้องการจำเป็นและการให้บริการสนองความต้องการจำเป็นที่สอดคล้องกับลักษณะที่หลากหลายของประชากรโลก

อย่างไรก็ดี Michel (2005) กล่าวว่า ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ มีทั้งความหมายที่กว้างและแคบ เช่น เลขาธิการสหประชาชาติ Kofi Annan ได้ให้ความหมายของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ ไว้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมความหมายของคำอย่างสมบูรณ์ว่า ความมั่นคงของมนุษย์ มีความหมายรวมถึงสถานะที่มนุษย์ทุกคนมีสิทธิตามสิทธิมนุษยชน มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย สามารถเข้าถึงการให้บริการด้านการศึกษา และบริการด้านสาธารณสุข ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จนสามารถประกันได้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีโอกาส

และทางเลือกที่จะสนองความต้องการในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ในขณะที่ Human Security Center, University of British Columbia ให้ความหมายของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ ไว้อย่างจำกัดว่า ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึงเป้าหมายของการปกป้องพิทักษ์ประชาชนจากเหตุการณ์รุนแรง เป็นต้น

จากเอกสารของ นิพนธ์ พัวพงศกร (2546) และจากงานวิจัยของ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) สรุปได้ว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในฐานะผู้ปฏิบัติ ได้**นิยามการพัฒนาสังคม** ว่าเป็นกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสมบูรณ์ด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ได้รับบริการด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และมีหลักประกันด้านการมีงานทำ การมีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาสังคมว่าเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ และ**นิยามความมั่นคงของมนุษย์** ว่าหมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันรวม 5 ด้าน คือ ด้านสิทธิ ด้านความปลอดภัย ด้านการตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐาน ด้านความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และด้านการได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การพัฒนาสังคมมีการระบุกระบวนการในลักษณะที่เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาสังคมให้บรรลุเป้าหมาย คือ ความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นเป้าหมายที่ถูกระบุไว้ในลักษณะนามธรรม

จากรายงานวิจัยของ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ซึ่งมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจำนวนมาก สรุปได้ว่า **มาตรฐานและตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์** ที่นักวิชาการพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยมาตรฐาน 11 มิติ 35 ดัชนี และ 70 ตัวบ่งชี้ ดังสาระสังเขปต่อไปนี้ มิติที่ 1 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ มี 4 ดัชนี 10 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 2 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร มี 3 ดัชนี 4 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 3 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา มี 3 ดัชนี 6 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 4 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ มี 2 ดัชนี 4 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 5 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย มี 5 ดัชนี 7 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 6 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม มี 1 ดัชนี 3 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 7 ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล มี 6 ดัชนี 11 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 8 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว มี 3 ดัชนี 12 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 9 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน มี 3 ดัชนี 3 ตัวบ่งชี้ มิติที่ 10 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ มี 3 ดัชนี 5 ตัวบ่งชี้ และมิติที่ 11 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง มี 3 ดัชนี 5 ตัวบ่งชี้

จากงานวิจัยของ UN ESCAP โดย Hasting (2009) มีการพัฒนาดัชนี **“จากดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์สู่ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (From human development index to human security index = from HDI to HIS)** โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจำนวนมาก สรุปได้ว่าดัชนีที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยดัชนีหลัก 5 ดัชนี 57 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ ดัชนีที่ 1 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์พื้นฐาน (basic HDI) 15 ตัวบ่งชี้ ดัชนีที่ 2 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริมตามดัชนีการถักทอทางสังคม (enhanced HDI on social fabric index) 9 ตัวบ่งชี้ ดัชนีที่ 3 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริมตามดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (basic HDI on HIS) 9 ตัวบ่งชี้ ดัชนีที่ 4 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริม (enhanced HDI) และการเปรียบเทียบกับดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์พื้นฐาน (basic HDI) 7 ตัวบ่งชี้ และ ดัชนีที่ 5 ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริม (enhanced HIS) และการเปรียบเทียบกับดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริม (enhanced HDI) กับดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์พื้นฐาน (basic HDI) 7 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้มีประเด็นการวัดตัวบ่งชี้ใน

หลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพ การดำรงชีวิต ความเสมอภาคในสังคม การแบ่งแยกกลุ่มสีผิว/เชื้อชาติ ปัญหาการคอร์รัปชัน การเมืองและการปกครอง

เมื่อพิจารณาตามแนวทางของผู้ปฏิบัติในประเทศไทย จากการศึกษาเอกสารจัดทำโดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2552) และสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548, 2550 และ 2551) ผู้วิจัยรวบรวมแนวปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากกฎหมายทั้งหมด 17 ฉบับ ได้กฎหมายที่สำคัญรวม 6 ฉบับ ดังหลักการและวิธีการโดยสังเขปในกฎหมายแต่ละฉบับ ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ รัฐมีหน้าที่ต้องให้ความช่วยเหลือบุคคลบางประเภทไว้อย่างชัดเจน โดยมีหลักประกันอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่อง**สิทธิประโยชน์** 3 ประการ คือ 1) **สิทธิในการศึกษา** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องให้การสนับสนุนให้ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบากได้รับสิทธิดังกล่าวเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป มาตรา 52 กำหนดว่าเด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ 2) **สิทธิในด้านการรักษาพยาบาล** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 51 กำหนดว่า ผู้ยากไร้ มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และ 3) **สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากรัฐ** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 53 กำหนดว่า ผู้สูงอายุซึ่งได้แก่บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 54 กำหนดว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ รวมทั้งบัญญัติให้บุคคลวิกลจริตมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 55 กำหนดว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 ยังกำหนด**มาตรการรองรับสิทธิของบุคคล**ดังกล่าวข้างต้น โดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม เพื่อจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับสิทธิที่ปวงชนชาวไทยพึงได้รับจากรัฐ และเพื่อให้การจัดสวัสดิการในด้านต่าง ๆ เกิดผลเป็นธรรม ในปัจจุบันได้มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดมาตรการในการจัดสวัสดิการทั้งในด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล การจัดที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก การให้เงินอุดหนุน การอบรม และการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยโดยเฉพาะเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบากมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

ตามกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมแห่งชาติขึ้น มีหน้าที่หลัก คือ การกำหนดมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคม และดำเนินการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งปัจจุบันเป็นไปตามข้อกำหนดคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติว่าด้วยมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2550 ลงวันที่ 19 เมษายน 2550 โดยมี**หลักการ**ว่า การจัดสวัสดิการสังคมต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ปฎิญญา อนุสัญญา และข้อตกลงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่ขัดนโยบาย แผน และมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคม โดยให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการสวัสดิการสังคม การให้

ผู้รับบริการสวัสดิการสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การรักษาความลับของผู้รับบริการสวัสดิการสังคม สิทธิประโยชน์ที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และให้ครอบคลุมทุกสาขา ความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการป้องกันแก้ไขทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว เช่น การส่งเสริมการพัฒนาการ พืชผักปอกป้องคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไข การสงเคราะห์และบำบัดฟื้นฟู **การดำเนินงานที่สำคัญ** คือ การจัดระบบสวัสดิการสังคม ซึ่งได้แก่ ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ โดยมี**กลุ่มเป้าหมาย**ประกอบด้วย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากหรือจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เช่น เด็ก เยาวชน คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ถูกละเมิดทางเพศ หรือกลุ่มบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมแห่งชาติกำหนด

ตามกฎหมาย **การจัดบริการสวัสดิการสังคม**ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป และกลุ่มคนด้อยโอกาสทางสังคม ในแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี เพื่อสร้างสวัสดิการสังคมไทย และแผนปฏิบัติการพัฒนาสวัสดิการสังคมไทยเพื่อชีวิตมั่นคง พ.ศ. 2550-2554 แบ่งได้เป็น 7 ประเด็น ได้แก่ 1) **การมีสุขภาพอนามัยที่ดี** หมายถึง การที่ประชาชนได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และเป็นธรรม สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคล กลุ่มบุคคล และประชาชน 2) **การมีการศึกษาที่ดี** หมายถึง การที่ประชาชนได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป ทั้งนี้ ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) **การมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม** หมายถึง การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่อัตภาพ และตามกำลังความสามารถ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานเดียวกัน อย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรมแออัดด้วยมลพิษ หรือเสี่ยงต่อภัยพิบัติเสี่ยงต่อความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม 4) **การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน** หมายถึง การที่ประชาชนมีงานทำมีรายได้อย่างน้อยเพียงพอต่อการดำรงชีพ มีสวัสดิการที่ดีตามที่กฎหมายกำหนด งานที่ต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่เป็นงานที่สร้างความเสียหายแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย ประชาชนมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำและมีโอกาสก้าวหน้าในงานนั้น ๆ และได้รับรายได้และสวัสดิการจากการทำงานอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและยุติธรรม นอกจากนี้ประชาชนสามารถรวมกลุ่มรวมตัวกันป้องกันผลประโยชน์ของตนในรูปของสหภาพแรงงานเมื่อมีการเลือกปฏิบัติหรือประชาชนทราบดีว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องรายได้ สภาพการทำงาน การจ้างงานและสวัสดิการแรงงาน โดยได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 5) **การมีความมั่นคงทางรายได้** หมายถึง การที่ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตน และครอบครัวในรูปของการประกันสังคมซึ่งครอบคลุมผลประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การสงเคราะห์บุตร การชดเชยการขาดรายได้จากการเจ็บป่วย พิกัด ทุพพลภาพ ชราภาพ และการว่างงาน การประกันสังคมเป็นมาตรการ

หนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยเฉพาะกับประชาชนผู้มีรายได้น้อย ไม่เดือดร้อนเมื่อมีเหตุให้สูญเสียรายได้ทั้งหมด หรือบางส่วน หรือไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ 6) **การมีนันทนาการ** หมายถึง การที่ประชาชนมีกิจกรรมเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนใจอย่างมีคุณภาพ ไม่ทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรม และไม่ผิดกฎหมาย ไม่เป็นการเอาัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง หรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ และ 7) **การบริการสังคมทั่วไป** หมายถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางพิเศษ เพื่อช่วยเสริมสร้างการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ

นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของ “ผู้ด้อยโอกาส” ไว้ในแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2545-2549 ไว้ว่า “ผู้ด้อยโอกาส (vulnerable groups) หมายถึง ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข การเสียเปรียบและไม่ได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย ผู้ที่ประสบปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมได้ตามปกติ หรือจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งผู้ถูกทอดทิ้งทางสังคม ได้แก่ ผู้ที่หลุดจากกลไกสังคมทำให้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรหรือบริการทางสังคมได้ หรือถูกกีดกันไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมหรือทางการเมือง ขาดสิทธิประโยชน์หรือโอกาสที่จะยกระดับสถานภาพทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น”

3) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

หลักการ กำหนดแนวทางในการให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ แก่เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (มาตรา 4) **วิธีการ** ประกอบด้วยการดำเนินงานรวม 7 ด้าน ได้แก่

1) **กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์** ซึ่งได้แก่ เด็กที่ตกอยู่ในสภาพ ดังต่อไปนี้ (มาตรา 32) เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูด้วยเหตุใด ๆ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิกار หรือทุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยากจน เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพ ไม่เหมาะสม เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ เด็กพิกار เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก เด็กที่ตกอยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในปัจจุบันได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ พ.ศ. 2549 กำหนดให้เด็กซึ่งกระทำผิดหรือต้องหาว่ากระทำผิด หรือเด็กซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาที่ศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนเห็นว่า ตามพฤติการณ์หรือสภาพแวดล้อมจำต้องได้รับการสงเคราะห์ เป็นเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ 2) **การจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับเด็ก สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู** โดยกำหนดให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีอำนาจจัดตั้งสถานที่ดังกล่าวได้ทั่วราชอาณาจักร และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจจัดตั้งสถานที่ดังกล่าวภายในเขตจังหวัดของตน ส่วนหน่วยงานอื่นของรัฐสามารถจัดตั้งและดำเนินกิจการได้เฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยแจ้งให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ แล้วแต่กรณี รวมทั้งกำหนดให้เอกชนสามารถจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานพัฒนาและฟื้นฟูได้ เมื่อได้รับใบอนุญาตจากปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี (มาตรา 51-52) สำหรับวิธีการในการดำเนินงานของสถานที่ดังกล่าวที่จัดตั้งขึ้นเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยวิธีการดำเนินงานของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานพัฒนาและฟื้นฟู พ.ศ. 2547 3) **การจัดตั้งกองทุนคุ้มครองเด็ก**ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็ก (มาตรา 68) 4) **การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการ**

ให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในกรณีที่ผู้ปกครองอยู่ในสภาพไม่อาจให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือผู้ปกครองกระทำการใดอันน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบ หรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตรายหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (มาตรา 28) 5) การกำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ (มาตรา 40) ซึ่งได้แก่ เด็กที่ถูกทารุณกรรม เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวง 6) การกำหนดวิธีการนำเด็กเข้ารับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก แยกได้เป็น 3 แนวทาง คือ ก) การแจ้งว่ามีเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ข) การรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจทราบโดยมิชักช้า หากปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วย เนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ค) ผู้ปกครองหรือญาติของเด็ก อาจนำเด็กไปขอรับการสงเคราะห์ได้ที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหรือสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูของเอกชน และ 7) การสงเคราะห์เด็ก มีวิธีดำเนินการดังนี้ การให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดู เพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ การมอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของบุคคลที่เหมาะสม และยินยอมรับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูตามระยะเวลาที่เห็นสมควร (ไม่เกิน 1 เดือน) ในกรณีที่ไมอาจให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัว หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูได้ การดำเนินการเพื่อให้เด็กได้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในครอบครัวอุปถัมภ์ หรือสถานเลี้ยงเด็กที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะ การส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ การส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ และการส่งเด็กเข้าศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพหรือส่งเด็กเข้าบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ศึกษา หรือฝึกหัดอาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือส่งเด็กศึกษากล่อมเกลาจิตใจโดยใช้หลักศาสนาในวัดหรือสถานที่ทางศาสนาอื่นที่ยินยอมรับเด็กไว้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการให้การสงเคราะห์เด็กดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยวิธีการในการสงเคราะห์เด็ก พ.ศ. 2547

4) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ตามกฎหมาย พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 10-11 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่เสนอนโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแก่หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง มีหลักการ ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ เพื่อกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งกำหนดให้องค์กรเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีวิธีการรวม 6 ด้าน ดังนี้ 1) การกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีหน้าที่ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งแก้ไขปัญหาที่อาจมีผลกระทบในทางลบต่อเด็กและเยาวชน (มาตรา 6) 2) การกำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ (มาตรา 8) 3) การกำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์จังหวัดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนอำเภอขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในเขตอำเภอ (มาตรา 22) 4) การกำหนดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสถานศึกษาในเขตจังหวัดหรือเขตกรุงเทพมหานครได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน (มาตรา 25, 28, 31) 5) การกำหนดให้มีสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในจังหวัดต่าง ๆ (มาตรา 32-33) 6) การกำหนดให้องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งค้าหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชน หรือองค์กรชุมชนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ในการได้รับเงินอุดหนุน ความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนจากรัฐ (มาตรา 41-42)

5) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 4 และ 9 กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ มี**หลักการ** คือ การดำเนินการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ **วิธีการ** ประกอบด้วย การดำเนินงานรวม 2 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดผู้สูงอายุ ได้แก่บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทยมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (มาตรา 11) ก) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ ข) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ค) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม ง) การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม จ) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ฉ) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม ช) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ซ) การช่วยเหลือในกรณีที่ได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง ฉ) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในการแก้ไขปัญหาครอบครัว การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ญ) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ฎ) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี และ ฏ) การอื่นตามที่คณะกรรมการฯ กำหนด และ 2) การจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุขึ้นในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนด (มาตรา 13) สำหรับหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ รัฐบาลได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 และแต่ละหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้มีการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งเสริม การสนับสนุน และการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้สูงอายุตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างครบถ้วนแล้ว

6) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ตามกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 5-6 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ และกำหนด**หลักการ**ว่า การส่งเสริมและพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนพิการ การกำหนดสิทธิประโยชน์ และการให้ความคุ้มครองคนพิการ ต้องมีแนวทางและหลักเกณฑ์ที่เสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ มีวิธีการรวม 4 ด้าน ดังนี้ 1) การกำหนดให้คนพิการสามารถยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียน เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิ ดังต่อไปนี้ การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ การศึกษาตามความเหมาะสม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพให้คนพิการได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตรถยนต์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท บริการล่ามภาษามือ สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ สวัสดิการเบี่ยงความพิการ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการอื่น มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ 3) การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับ การคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การส่งเสริมและการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การศึกษาและการประกอบอาชีพของคนพิการ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ และกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงาน ตามจำนวนที่กำหนดต้องส่งเงินเข้ากองทุน 4) การกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือคนพิการ ดังนี้ การออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ โดยเจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ที่ได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการต่าง ๆ แก่คนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด การกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละหกสิบของลูกจ้าง โดยมีระยะเวลาจ้างเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใด ให้มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น การกำหนดให้ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ การให้องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น ได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

โดยสรุป จากความหมายของการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ตามนิยามของธนาคารโลก (World Bank, 2005) และองค์การสหประชาชาติโดย United Nations Human Development programme - UNDP (1994) ตามทัศนะของนักวิชาการ และตามนัยแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ มีความหมายที่เชื่อมโยงถึงกัน ในรูปแบบที่ว่า การพัฒนาทางสังคมเป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมทั้งการพัฒนาคนและสังคม อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายคือความมั่นคงของมนุษย์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาระบบการพัฒนาสังคมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ต่อไป

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

จากเอกสารจัดทำโดย ธนาคารโลก (World Bank, 2005) และองค์การสหประชาชาติโดย United Nations Human Development programme - UNDP (1994, 2005) รวมทั้งงานวิจัยของ Hasting (2003) และ Michel (2005) สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องการพัฒนาสังคมที่เน้นการพัฒนาคน (human development) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1990s จากความพยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของการพัฒนาสังคมที่เน้นแต่ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นผลทำให้ได้แนวคิดการพัฒนาที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาที่สามารถสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ และนำมาสู่แนวคิดเรื่องพัฒนามนุษย์ รายงานเรื่องพัฒนามนุษย์ของ UNDP (2005) ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2003 ระบุว่า การพัฒนาสังคมต้องคำนึงถึงมนุษย์ และความมั่นคงของมนุษย์เป็นหลัก นั่นคือ การพัฒนาสังคมควรต้องเน้นการพัฒนาคน เพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในชีวิต ในครอบครัว และในสังคม หัวใจสำคัญของการพัฒนามนุษย์มิใช่จำกัดอยู่ที่การพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพ และองค์ประกอบอื่น ๆ แต่อยู่ที่กระบวนการขยายและเพิ่มทางเลือกให้กับมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีศักยภาพและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

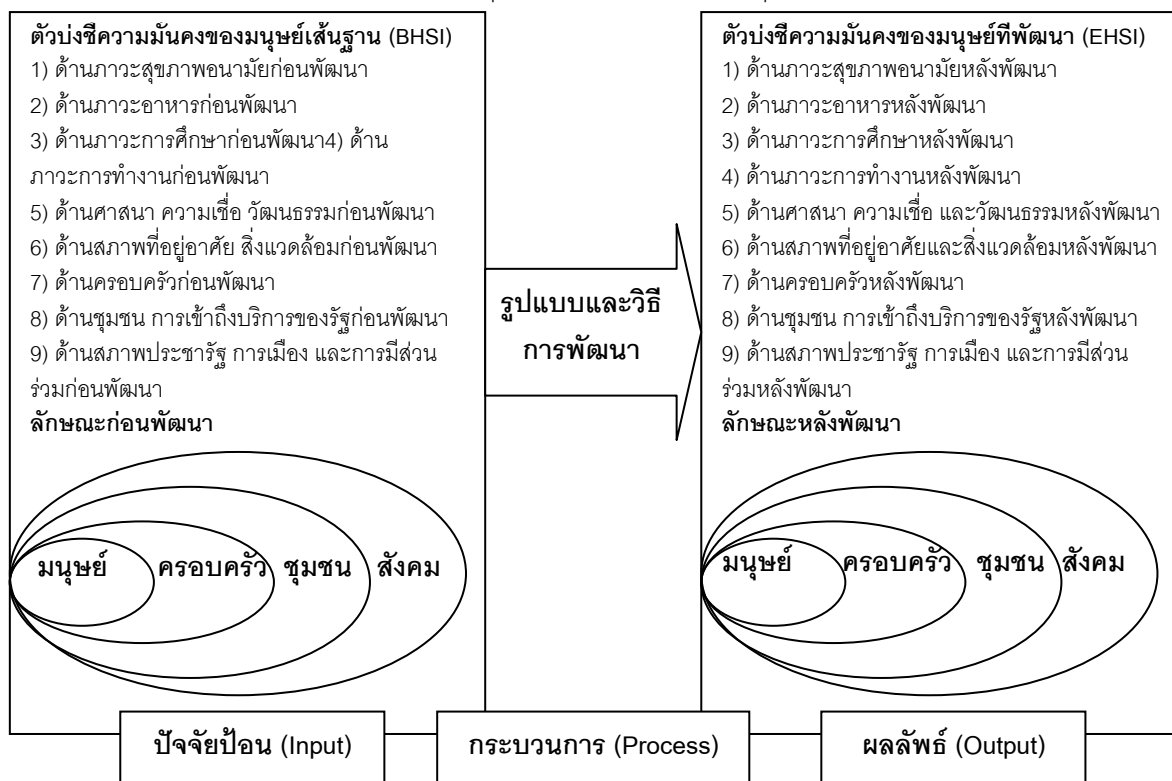
รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ดังกล่าว ได้รับการเผยแพร่ และนานาประเทศรับเอารูปแบบดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งประเทศไทย จากเอกสารจัดทำโดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2552) และสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548, 2550 และ 2551) แสดงให้เห็นถึงการก่อตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บนพื้นฐานตามหลักการพัฒนาสังคมที่เน้นการพัฒนาคน อันนำไปสู่เป้าหมาย คือ ความมั่นคงของมนุษย์ เป็นสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ระบบการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า ระบบการพัฒนาสังคมไทยมี 2 ระบบ คือ 1) **ระบบการพัฒนาสังคมในอดีตตามทฤษฎีความทันสมัย และตามมาตรฐานสากล** อันได้แก่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน แนวทางการพัฒนาเป็นการระดมทุนในการผลิตสินค้าและการพัฒนาระบบการตลาดเพื่อแข่งขันตามกระแสทุนนิยม ระบบการพัฒนาสังคมแบบนี้แทนที่จะทำให้สังคมเข้มแข็งและพัฒนา กลับทำให้สังคมอ่อนแอ เกิดการไหลบ่าทางวัฒนธรรม ประชาชนถูกมอมเมาด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นหนี้สินมากขึ้น เกิดความเครียดจากเรื่องหนี้สิน และการแข่งขัน ในช่วงต่อมาจึงมีการปรับระบบการพัฒนาสังคมเข้าสู่ระบบใหม่ คือ 2) **ระบบการพัฒนาสังคมที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และยึดหลักทฤษฎีการพึ่งตนเอง** แนวทางการพัฒนาเป็นการร่วมมือรวมพลังกันช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ในการทำกิจกรรมทุกอย่างในสังคม เพื่อให้สังคมและสมาชิกของสังคมมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

รูปแบบการพัฒนาสังคมของไทยในปัจจุบัน มี 3 รูปแบบ (สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) คือ 1) **การพัฒนาโดยองค์การบริหารของรัฐ** ส่วนใหญ่ยังเป็นการพัฒนาตามกระแสนิยมเน้นการแข่งขัน การลงทุนที่หวังผลกำไรสูง การส่งเสริมการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการค้าเสรี และการผลิตตามความต้องการของตลาด เพื่อสังคมที่อยู่ดีมีสุข 2) **การพัฒนาโดยองค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน** เป็นการพัฒนาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และยึดหลักทฤษฎีการพึ่งตนเอง เน้นความสำคัญของการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งภายในและระหว่างชุมชน โดยมีกลไกสำคัญ คือ องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาคม และ 3) **การพัฒนาแบบผสมผสาน** เป็นการพัฒนาโดยรวมเอาจุดเด่นของรูปแบบทั้งสองแบบที่กล่าวแล้ว มาหลอมรวมให้ได้รูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม การพัฒนาแบบผสมผสานนี้ ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ

สำหรับตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์ ต้องมีการวัดทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม รวม 9 ด้าน คือ 1) **ด้านภาวะสุขภาพอนามัย** หมายถึงการที่มนุษย์มีสุขภาพทางกาย ทางจิต และจิตวิญญาณ 2) **ด้านภาวะอาหาร** หมายถึงการที่มนุษย์มีสิ่งจำเป็นต่อการบริโภคเพื่อการดำรงชีวิตนั้น มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอ 3) **ด้านภาวะการศึกษา** หมายถึงการที่มนุษย์เข้าถึงบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการศึกษาประเภทในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 4) **ด้านภาวะการทำงาน** หมายถึงการที่มนุษย์เข้าถึงและมีโอกาสเท่าเทียมกันในกระบวนการผลิต การบริโภค การจำหน่าย/แจกจ่าย 5) **ด้านศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม** หมายถึงการที่มนุษย์ดำรงชีวิต โดยยึดหลักธรรมคำสอน อย่างมีศรัทธา และปฏิบัติตามหลักธรรมโดยไม่มีการครอบงำซึ่งนำความคิด 6) **ด้านสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม** หมายถึงการที่มนุษย์สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวในอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มั่นคงโดยไม่มีการรื้อถอนไล่ออก หรือเวนคืน มีสิ่งแวดล้อมได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ที่ปลอดภัยปราศจากสิ่งปนเปื้อน 7) **ด้านครอบครัว** หมายถึงการที่มนุษย์มีความมั่นคง ปลอดภัยจากความรุนแรงในการทำร้ายร่างกาย ภัยธรรมชาติ และภัยคุกคามจากปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งมีสิทธิอันชอบธรรมในการเลือกคู่ และการได้รับบริการในการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง 8) **ด้านชุมชนและการเข้าถึงบริการของรัฐ** หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในที่แห่งใดก็ได้ด้วยความสุข มีสิทธิ โอกาส และศักดิ์ศรี โดยยังคงเอกลักษณ์ของตน ปราศจากการคุกคามครอบงำจากสมาชิกในชุมชน และ 9) **ด้านสภาพประชารัฐ การเมือง และการมีส่วนร่วม** หมายถึงการที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีสิทธิ โอกาส และศักดิ์ศรี สามารถเข้าถึงอำนาจการตัดสินใจ และการรับประโยชน์จากสาธารณะ โดยไม่มีการคุกคามครอบงำจากผู้ใด

ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาสังคมที่เน้นการพัฒนามนุษย์ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ แสดงได้ดังกรอบแนวคิดระบบการพัฒนาสังคมที่มุ่งความมั่นคงของมนุษย์ในภาพต่อไปนี้ ตามภาพจะเห็นภาวะของมนุษย์ ครอบครัว ชุมชน และสังคม ก่อนการพัฒนา โดยมีภาวะตามตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์เส้นฐาน (baseline human security indices = BHSI) ทั้ง 9 ด้าน เป็นปัจจัยป้อน (input) ตามหลักการของระบบ (system) เมื่อมีกระบวนการ (process) การพัฒนาทั้ง 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการพัฒนาโดยองค์การภาครัฐ รูปแบบการพัฒนาโดยองค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน และรูปแบบการพัฒนาแบบผสมผสาน ย่อมทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม ในรูปของภาวะที่ได้รับการพัฒนาตามตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์ (enhanced human security indices = EHSI) ทั้ง 9 ด้าน เป็น ผลลัพธ์ และผลผลิต (outcome and output)

ภาพ 2.2 กรอบแนวคิดระบบการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

ตอนที่ 3 การสังเคราะห์งานวิจัย

การสังสมความรู้ (knowledge accumulation) จะสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยดี ก็ต่อเมื่อมีการสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยในอดีต เพื่อทำการวิจัยต่อยอดในอนาคต โดยการสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis or research integration) การสังเคราะห์งานวิจัยจึงเป็นกิจกรรมสำคัญระหว่างการวิจัยในอดีตกับการวิจัยในอนาคต เป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้สำหรับศาสตร์ทุกสาขาวิชา นักวิจัยผู้ผลิตงานวิจัยทุกคนไม่ว่าจะเป็นศาสตร์สาขาวิชาใดก็ตาม มีหน้าที่ต้องนำงานวิจัยในอดีตมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางวิจัยต่อเนื่อง และต้องสังเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ในอดีตกับความรู้ที่ได้ใหม่จากงานวิจัยของตน ที่ทำต่อยอดจากงานวิจัยในอดีต ผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายซึ่งเป็นผู้ใช้งานวิจัยทุกคน มีหน้าที่ที่ต้องติดตามศึกษางานวิจัยใหม่ ๆ กำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัย สนับสนุนส่งเสริมการวิจัย และสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อประมวลความรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานในองค์การของตน การเสนอสาระในตอนนี้แยกนำเสนอเป็น 5 ประเด็น คือ ความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย ความหมายและกระบวนการสังเคราะห์งานวิจัย การวิเคราะห์อภิमान การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิमान และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย

ความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย แยกกล่าวได้เป็น 3 ประเด็น **ประเด็นแรก คือ ความสำคัญในฐานะเป็นกิจกรรมสำคัญที่นักวิจัยทุกคนต้องทำ** อันจะเอื้ออำนวยให้ศาสตร์ทุกสาขาวิชาเกิดการสังสมความรู้ การสังเคราะห์งานวิจัยในอดีตทำให้ได้แนวทางการทำวิจัยต่อยอดอันจะเกิดความรู้ใหม่ และการสังเคราะห์เชื่อมโยงงานวิจัยที่ใหม่กับงานวิจัยในอดีต ทำให้ตอบได้ว่างานวิจัยที่ใหม่มีส่วนสร้างเสริมความรู้เดิมตรงจุดไหนและอย่างไร อันมีผลทำให้เกิดการสังสมเพิ่มพูนความรู้ใหม่ **ประเด็นที่สอง ความสำคัญในฐานะเครื่องมือแสวงหาความรู้ใหม่** การอ่านรายงานวิจัยโดยทั่วไปผู้อ่านจะได้ความรู้ตามที่ปรากฏในรายงาน ไม่ว่าจะอ่านงานวิจัยมาก

เท่าไร แต่การอ่านและสังเคราะห์งานวิจัยหลายเรื่องนั้น นอกจากจะได้ความรู้ตามที่ปรากฏจากงานวิจัยแต่ละเล่มแล้ว ยังได้ความรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของผลวิจัย พร้อมทั้งผลการสังเคราะห์ซึ่งอธิบายสาเหตุของความเหมือนและความต่างนั้นด้วย ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้เพิ่มมานี้ เปรียบได้กับความรู้ใหม่อันเกิดจากการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อศาสตร์ทุกสาขาวิชา และ**ประเด็นที่สาม ความสำคัญในฐานะเครื่องมือสรุปรวมงานวิจัย** เนื่องจากในยุคเทคโนโลยีก้าวหน้าช่วยเอื้อให้นักวิจัยทำวิจัยกันมากขึ้น และทำเสร็จรวดเร็วมากขึ้น ส่งผลให้มีรายงานวิจัยมากขึ้นทุกปี การอ่านรายงานวิจัยต้นฉบับทำได้ยากเพราะปริมาณงานวิจัยมีมาก เกิดความจำเป็นต้องสังเคราะห์งานวิจัย เมื่อมีรายงานการสังเคราะห์งานวิจัย ผู้อ่านสามารถอ่านรายงานนี้เพียงเล่มเดียวแต่ได้ความรู้ทั้งหมดจากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์นั้นร้อยเรื่องได้ โดยใช้เวลาน้อยกว่าอ่านรายงานวิจัยต้นฉบับที่ละฉบับ ความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งสามประเด็นนี้ส่งผลให้วงการวิจัยตื่นตัว และมีความพยายามในการพัฒนาวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยให้สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ความหมายและกระบวนการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่ง ซึ่งนักวิจัยนำรายงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน มาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อสรุปความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่อง ทั้งในด้านผลการวิจัย วิธีการวิจัย และบริบทงานวิจัย รวมทั้งการอธิบายถึงสาเหตุที่มาจากความแตกต่างเหล่านั้น ให้ได้องค์ความรู้ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวาง (Hunter, Schmidt และ Jackson, 1982; Glass, McGaw และ Smith, 1981; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

การสังเคราะห์งานวิจัยมีกระบวนการสำคัญเช่นเดียวกับกระบวนการวิจัยทั่วไป ประกอบด้วย ขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดปัญหาวิจัย ขั้นตอนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบความคิดและกำหนดสมมุติฐานวิจัย ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การระบุงานขอบข่ายงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ การคัดสรรงานวิจัย การประเมินคุณภาพงานวิจัย และการอ่านและบันทึกข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสังเคราะห์งานวิจัย และขั้นตอนการสรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัย

Glass (1976) จัดประเภทงานวิจัยทั้งหมดเป็น 3 ประเภท งานวิจัยประเภทแรก คือ งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ปฐมภูมิ (primary analysis) หมายถึงงานวิจัยซึ่งใช้ข้อมูลแหล่งปฐมภูมิ อันเป็นข้อมูลที่นักวิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จัดว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีความตรงค่อนข้างสูง งานวิจัยประเภทที่สอง คือ งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ทุติยภูมิ (secondary analysis) หมายถึงงานวิจัยซึ่งใช้ข้อมูลแหล่งทุติยภูมิ อันเป็นข้อมูลที่นักวิจัยนำฐานข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วมาศึกษาวิเคราะห์ จัดว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพเป็นรองงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ปฐมภูมิ สำหรับงานวิจัยประเภทที่สาม Glass ได้บัญญัติศัพท์คำว่า 'meta-analysis of research = การวิเคราะห์อภิमानงานวิจัย' เรียกสั้น ๆ ว่า 'meta-analysis = การวิเคราะห์อภิमान' และอธิบายว่า งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์อภิमान หมายถึงงานวิจัยที่นักวิจัยใช้รายงานวิจัยเป็นข้อมูลโดยนักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสังเคราะห์สรุปผลได้เป็นความรู้ใหม่ที่มากกว่าความรู้จากงานวิจัยแต่ละเรื่องมารวมกัน จัดว่าเป็นงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ปฐมภูมิประเภทหนึ่ง ซึ่งให้ผลการวิจัยที่เหนือกว่าและลุ่มลึกกว่าผลการวิจัยในงานวิจัยทั่วไป

Glass, McGaw และ Smith (1981) Hunter, Schmidt และ Jackson (1982) Hedges และ Olkin (1985) Kulik และ Kulik (1989) อธิบายไว้ว่าการสังเคราะห์งานวิจัยแบบดั้งเดิมที่ใช้กันมาในอดีตและยังใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ การสังเคราะห์งานวิจัยแบบพรรณนา (narrative method) เป็นการอ่านและสรุปสาระตามความเข้าใจของนัก

สังเคราะห์งานวิจัย มีจุดอ่อนตรงที่เป็นวิธีการที่ไม่มีระบบ มีความเป็นอัตนัยสูง ให้ผลการสังเคราะห์ที่ขาดความชัดเจน ไม่สามารถทำซ้ำได้โดยให้ผลเหมือนเดิมได้ จุดอ่อนของการสังเคราะห์งานวิจัยแบบเดิมทำให้นักวิจัยพยายามพัฒนาวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยให้เป็นระบบมากขึ้น ได้แก่การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีนับคะแนนเสียง (vote-counting method) วิธีการประมาณค่าขนาดอิทธิพล (effect size estimation) และวิธีรวมค่าความน่าจะเป็น (probability accumulation) วิธีการเหล่านี้ให้ความสำคัญกับผลการทดสอบสมมุติฐาน ซึ่งยังมีจุดอ่อนอยู่มาก ในระยะหลังนักวิจัยตระหนักว่าข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัย คือขนาดอิทธิพล (effect size) อันเป็นค่าสถิติที่เป็นดัชนีมาตรฐานซึ่งมีสารสนเทศเกี่ยวกับผลการวิจัยที่สมบูรณ์ จึงได้พัฒนาวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยโดยการรวมค่าขนาดอิทธิพล อันเป็นต้นกำเนิดของการวิเคราะห์อภิมาน (meta analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันมากในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณในปัจจุบัน ต่อมา Noblit and Hare (1988) ได้นำแนวคิดการวิเคราะห์อภิมานไปใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพและพัฒนาเทคนิคการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน (meta-ethnography research)

3.3 การวิเคราะห์อภิมาน

ตามความหมายของการวิเคราะห์อภิมาน ที่ Glass (1976); Glass, McGaw และ Smith (1981); Hedges และ Olkin (1985) ได้ให้นิยามไว้ สรุปได้ว่า **การวิเคราะห์อภิมานงานวิจัย (meta-analysis of research)** หมายถึง การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณแบบหนึ่ง ที่นักวิจัยนำงานวิจัยซึ่งศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน จำนวนหลายเรื่องมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่มีความกว้างขวางลุ่มลึกกว่าผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แต่ละเรื่อง

Mullen (1989) อธิบายว่า คุณค่าของการวิเคราะห์อภิมานเป็นผลมาจากวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ผลการบูรณาการจากรายงานวิจัยแต่ละเรื่องที่มีความถูกต้อง เป็นผลมาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยของการวิเคราะห์อภิมาน ที่เป็นกรอบเดียวกันกับการปริทัศน์แบบพรรณนาและเป็นผลมาจากความลึกซึ้งซบซ้อนของข้อมูล ที่มีหน่วยการวิเคราะห์ที่สูงกว่าหน่วยการวิเคราะห์ในการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ คุณค่าของการวิเคราะห์อภิมานอยู่ที่ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีความถูกต้อง (precision) มีความเป็นปรนัย (objectivity) และสามารถทำซ้ำได้ (replicability) เพราะการวิเคราะห์อภิมานเป็นการประยุกต์วิธีการในการวิจัยโดยทั่วไปมาใช้ในการปริทัศน์แบบพรรณนา

กระบวนการวิเคราะห์อภิมาน (meta-analytic process) ที่ดำเนินการตั้งแต่ปี 1976 เป็นต้นมา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนเช่นเดียวกับการดำเนินการวิจัยทั่วไป ในที่นี้ผู้วิจัยสรุปจากเอกสารของ Hunter, Schmidt และ Jackson (1982) Cooper (1984) Wolf (1986) Rosenthal (1991) Glass, McGaw และ Smith (1981) นงลักษณ์ วิรัชชัย (2529, 2542) ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

ปัญหาวิจัยในการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัย มีปัญหาหลัก 3 ข้อ **ปัญหาวิจัยข้อแรก** คือปัญหาขนาดของค่าแนวโน้มสู่ส่วนกลางของดัชนีมาตรฐาน **ปัญหาวิจัยข้อที่สอง** คือปัญหาปริมาณความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐาน และ**ปัญหาวิจัยข้อที่สาม** คือปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์กับดัชนีมาตรฐานอันเป็นผลการวิจัย

การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยสำหรับการวิเคราะห์อภิมาน มีวิธีการเป็นแบบเดียวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบาย วัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยที่ยังมีข้อขัดแย้งหรือมีจำนวนมากให้ได้คำตอบปัญหาวิจัยที่เป็นข้อสรุป เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ทางวิชาการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิง

วิชาการ และเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไขที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติจริงได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาและสังเคราะห์ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และสร้างกรอบความคิดสำหรับการวิเคราะห์หรือทฤษฎี โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นการศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน สำหรับวิธีการสังเคราะห์รายงานอาจใช้วิธีการศึกษาเชิงบรรยายแบบเดียวกับวิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไป หรือจะนำเสนอแต่เพียงรายงานว่ามีรายงานวิจัยเป็นจำนวนเท่าไร มีลักษณะทั่วไปอย่างไร ในการวิเคราะห์หรือทฤษฎีนักวิจัยมักไม่นิยมใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการวิเคราะห์หรือทฤษฎี เพราะจะเป็นงานซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่จะใช้การวิเคราะห์หรือทฤษฎี ส่วนใหญ่การรายงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมักจะรายงานคำดัชนีมาตรฐานจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยไม่มีการสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยประกอบด้วยข้อมูลสองส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลจากผลการวิจัยแต่ละเรื่อง วัดในรูปดัชนีมาตรฐาน (standard index) บอกความสำคัญของขนาดและทิศทางอิทธิพลของปัจจัยเชิงเหตุที่มีต่อตัวแปรผล ดัชนีที่นิยมใช้กันมากมี 2 ชนิด ได้แก่ **ขนาดอิทธิพล (effect size) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient)** ข้อมูลส่วนที่สองเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม **กลุ่มที่หนึ่ง ตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะการพิมพ์** เช่น ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า คุณภาพการพิมพ์ หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย **กลุ่มที่สอง ตัวแปรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ (Substance)** เช่น ประเภททฤษฎีที่ใช้ การตั้งสมมุติฐานวิจัย ลักษณะกรอบความคิดในการวิจัย จำนวนเอกสารอ้างอิง ประเภทของตัวแปรต้น ประเภทของตัวแปรตาม จำนวนตัวแปร **กลุ่มที่สาม ตัวแปรเกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)** เช่น ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ลักษณะแบบแผนการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน ระยะเวลาการทดลอง ลักษณะผู้ทำการทดลอง ประเภทสถิติวิเคราะห์ที่ใช้ การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

การดำเนินงานรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้แยกได้เป็น 4 งาน คือ การเสาะค้นงานวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะสังเคราะห์ การสร้างเครื่องมือวิจัย และการบันทึกข้อมูล แต่ละงานมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1) **การเสาะค้นงานวิจัย** นักวิจัยเริ่มต้นโดยการกำหนดลักษณะงานวิจัยที่ต้องการสังเคราะห์ว่าเป็นงานวิจัยศึกษาปัญหาลักษณะใด ประเภทใด ช่วงเวลาใด เป็นงานวิจัยจากหน่วยงานใด หรือจะใช้ทุกหน่วยงาน เมื่อได้ขอบเขตกว้าง ๆ แล้วจึงลงมือเสาะค้นงานวิจัย Mullen (1989) ให้แนวทางในการสืบค้นไว้ 6 แนวทาง คือ การสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ (on-line computer search) การสืบค้นจากบริการบทคัดย่อ (abstracting services) เช่น CIJE, Psychological Abstract, Dissertation Abstract International การสืบค้นจากการอ่านคร่าวๆ (browsing) จากวารสารวิชาการฉบับใหม่ ๆ การสืบค้นจากวิทยาลัยล่องหน (the invisible college) โดยการฟังปาฐกถาขอความอนุเคราะห์ทางวิชาการ การสืบค้นย้อนหลัง (ancestry approach) จากบรรณานุกรมของรายงานวิจัย และการสืบค้นต่อเนื่อง (descendancy approach) ให้ได้ผลงานใหม่ของนักวิจัยจากงานวิจัยเก่า

2) **การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์** เมื่อนักวิจัยเสาะค้นงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ได้ตามขั้นตอนที่ 1 แล้ว งานขั้นต่อไป คือ การตัดสินใจว่าจะสังเคราะห์งานวิจัยทุกเรื่อง หรือเลือกศึกษาเฉพาะบางส่วน นักวิจัยอาจเลือกโดยการสุ่ม หรือจะเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกให้ชัดเจนตามที่นักวิจัยต้องการก็ได้ สำหรับจำนวนงานวิจัยที่เลือกนั้น Glass, McGaw และ Smith (1981) Light และ Pillemer

(1984) เสนอทางเลือกไว้ 4 ทางเลือก คือ ก. การศึกษางานวิจัยทุกเรื่องที่สืบค้นได้ ข. การเลือกงานวิจัยแบบแบ่งชั้นตามลักษณะงานวิจัย ค. การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีการพิมพ์เผยแพร่ และ ง. การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพ

3) การสร้างเครื่องมือวิจัย เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์หือภิมาน มีเพียงสองแบบ คือ แบบประเมินงานวิจัย และแบบบันทึกข้อมูล แบบประเมินงานวิจัยนิยมสร้างเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) โดยมีข้อความบ่งบอกคุณภาพงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์งานวิจัยสอดคล้องกับชื่อเรื่อง/ปัญหาวิจัย สมมุติฐานวิจัยมีหลักฐานสนับสนุน ใช้วิธีการสุ่มในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ เป็นต้น สำหรับแบบบันทึกข้อมูล อาจทำเป็นตาราง หรือเป็นแบบสอบถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิดก็ได้ มีหลักการในการสร้างแบบบันทึกข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดขอบข่ายข้อมูลที่ต้องการและการกำหนดรหัสตัวแปรสำหรับข้อมูล ขั้นตอนการสร้างแบบบันทึกให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการ และขั้นตอนการทดลองใช้แบบบันทึกข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย 5-10 เรื่อง และปรับแบบบันทึกข้อมูลรวมทั้งรหัสตัวแปร ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลหลายคน ต้องมีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้รวบรวมข้อมูลด้วย

4) การบันทึกข้อมูล การบันทึกข้อมูล เป็นการนำเครื่องมือวิจัยไปใช้รวบรวมข้อมูล และสร้างไฟล์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย และผลการวิจัยโดยปรับผลการวิจัยให้อยู่ในรูปดัชนีมาตรฐาน Glass, McGaw และ Smith (1981) ได้นำเสนอการใช้สูตรพื้นฐานสำหรับประมาณค่าดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ค่าขนาดอิทธิพล (effect size) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) อันเป็นผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง สองวิธี คือ วิธีการประมาณค่าโดยตรงจากค่าสถิติที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการประมาณค่าโดยการคำนวณจากค่าสถิติ ดังสูตรและสัญลักษณ์ต่อไปนี้

$$\text{การประมาณค่าโดยตรง} \quad d = \frac{\bar{Y}_E - \bar{Y}_C}{S_C} ; r = \frac{\sum (X - \bar{X})(Y - \bar{Y})}{n S_X S_Y}$$

$$\text{การประมาณค่า } r \text{ จากค่า } d \quad r = d \sqrt{\frac{n}{nd^2 + 4n - 8}}$$

$$\text{การประมาณค่า } d \text{ จากค่า } r \quad d = \sqrt{\frac{n-2}{n} \left[\frac{2r}{\sqrt{1-r^2}} \right]}$$

เมื่อ \bar{Y}_E, \bar{Y}_C = ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

d = ขนาดอิทธิพล (effect size)

r = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (กรณีงานวิจัยเชิงทดลอง $n = n_E + n_C$)

สูตรสำหรับการประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามวิธีของ Glass (Glass, McGaw and Smith, 1981) ใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม ทำให้ค่าขนาดอิทธิพลที่คำนวณได้มีค่าค่อนข้างสูง เนื่องจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่จะมีค่าต่ำ Hunter และ Schmidt (1990) Hunter, Schmidt และ Jackson (1982) Hedges และ Olkin (1985) ได้เสนอสูตรการประมาณค่าขนาดอิทธิพล โดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมภายในกลุ่ม (pooled within group standard deviation) สูตรการคำนวณเพื่อประมาณค่าขนาดอิทธิพลจึงมี 2 แบบ และสัมพันธ์กันดังนี้

$$d_G = \frac{\bar{Y}_E - \bar{Y}_C}{S_C}$$

$$d_H = \frac{\bar{Y}_E - \bar{Y}_C}{S_{\text{pooled}}}$$

$$d_G = d_H \sqrt{\frac{1+v^2}{2}} ; \quad v = S_E / S_C$$

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีงานสำคัญ 3 งาน คือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร และการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

1) การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ หลังจากการบันทึกข้อมูลจากรายงานการวิจัย และการตรวจสอบการลงรหัสตัวแปรว่าถูกต้องแล้ว งานขั้นต่อไปคือการเตรียมไฟล์ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้เป็นการสร้างไฟล์ข้อมูลเหมือนในการวิจัยทั่วไป และต้องตรวจสอบว่ามีตัวแปรใดมีค่าขาดหาย (missing) บ้าง ถ้ามีค่าขาดหายมากต้องตรวจสอบว่าการขาดหายเกิดขึ้นโดยสุ่ม หรือมีระบบ เช่น ถ้างานวิจัยจากหน่วยงานเกือบทุกเรื่องมีข้อมูลเกี่ยวกับปีที่พิมพ์ขาดไป แสดงว่าค่าของตัวแปรปีที่พิมพ์ขาดหายไปเฉพาะกลุ่มมิใช่ขาดหายแบบสุ่ม กรณีเช่นนี้ต้องย้อนกลับไปตรวจสอบและเก็บข้อมูลเสริมจากแหล่งอื่น เช่น จากหน่วยงานต้นสังกัดโดยตรง เป็นต้น กรณีที่ค่าขาดหายเป็นแบบสุ่มสามารถประมาณค่าทดแทนได้ วิธีการประมาณค่าทดแทนค่าที่ขาดหายอาจใช้ค่าเฉลี่ยตัวแปรนั้น หรือใช้ค่าประมาณที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างตัวแปรที่มีข้อมูลขาดหายกับตัวแปรที่สัมพันธ์กัน (Hair และคณะ, 1998)

2) การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร การดำเนินงานขั้นตอนนี้มีวิธีการเช่นเดียวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยทั่วไป กล่าวคือ ต้องทำตารางแจกแจงความถี่ดูลักษณะการแจกแจงความถี่ และหาค่าสถิติบรรยายได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง รวมทั้งการทดสอบทางสถิติเพื่อตรวจสอบว่าการแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งปกติหรือไม่ จำเป็นต้องมีการปรับตัวแปรอย่างไรหรือไม่ การดำเนินงานอีกอย่างหนึ่ง คือ การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้น (linear relationship) เพราะสถิติวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์จะใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังต้องตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นที่จะใช้สถิติวิเคราะห์แต่ละประเภทหรือไม่ด้วย เช่น ในกรณีที่ตัวแปรปรับเป็นตัวแปรระดับนามบัญญัติ ถ้าจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ต้องเปลี่ยนตัวแปรระดับนามบัญญัติให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (dummy variable) ก่อน เป็นต้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็น การเสนอค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสำคัญ การทำตารางไขว้ (cross tabulation) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเบื้องต้น การทำกราฟเพื่อเสนอค่าดัชนีมาตรฐาน เช่น แผนภูมิต้น-ใบ (stem-leaf plot) เพื่อแสดงลักษณะการกระจายของดัชนีมาตรฐาน แผนภูมิกล่อง (box plot) เพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของดัชนีมาตรฐานระหว่างกลุ่มงานวิจัยที่แบ่งกลุ่มตามตัวแปรปรับ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์หรือปริมาณที่ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการที่เสนอการวิเคราะห์เบื้องต้นมีน้อย แม้วานักวิจัยทุกคนได้วิเคราะห์เบื้องต้นแต่ก็ได้เสนอรายงานเพราะเนื้อหาในวารสารวิชาการมีจำกัด

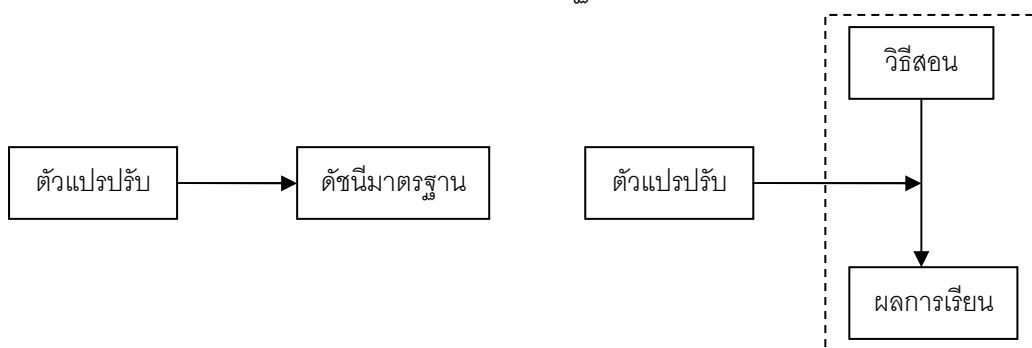
4) การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย หลักการสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ผลการวิจัย ซึ่งวัดในรูปดัชนีมาตรฐานทั้งหมดว่ามีความแตกต่างระหว่างงานวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ถ้าไม่แตกต่างกันนักวิจัยจะสามารถสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยทั้งหมดเป็นคำตอบปัญหาวิจัยได้ ถ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต้องวิเคราะห์เพื่ออธิบาย (explain) ต่อไปว่า ความแตกต่างหรือความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานนั้น

เกิดขึ้นเนื่องมาจากคุณลักษณะงานวิจัยด้านใดบ้าง Hunter and Schmidt (1990) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยในการวิเคราะห์หรือปริมาณแยกได้เป็นสองแบบ แบบแรกเป็นการวิเคราะห์ตัวแปรปรับ แบบที่สองเป็นการพัฒนาทฤษฎีโดยการทดสอบโมเดลเชิงสาเหตุ ดังนี้

ก. การวิเคราะห์ตัวแปรปรับ (moderator analysis)

การวิเคราะห์ตัวแปรปรับ หรือ การอธิบายความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานโดยใช้ตัวแปรปรับ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีค่าดัชนีมาตรฐาน (ขนาดอิทธิพล หรือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์) เป็นตัวแปรตาม และตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยเป็นตัวแปรต้น เนื่องจากค่าดัชนีมาตรฐานเป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว เช่น ขนาดอิทธิพลของวิธีสอนที่มีต่อผลการเรียน ดังนั้น ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่มีอิทธิพลทำให้ค่าดัชนีมาตรฐานแตกต่างกัน จึงเรียกว่า ตัวแปรปรับ หรือตัวแปรกำกับ (moderator) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 2.3 อิทธิพลของตัวแปรปรับที่มีต่อดัชนีมาตรฐาน

ตัวแปรปรับในการสังเคราะห์งานวิจัยมีสองแบบ คือ ก) ตัวแปรปรับอ้างอิงได้น้อย (low referenced moderator) หมายถึงตัวแปรปรับที่มีอยู่ในงานวิจัย ซึ่งให้ผลการสังเคราะห์ที่ใช้สรุปอ้างอิงได้ตามลักษณะของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยสามารถอ้างอิงได้ถึงประชากรทั้งหมด (universe) อันเป็นกลุ่มประชากรของประชากร (population of populations) ที่ได้จากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ และ ข) ตัวแปรปรับอ้างอิงได้สูง (high referenced moderator) หมายถึงตัวแปรปรับที่นักวิจัยสร้างจากงานวิจัยที่มีบริบทต่างกัน ซึ่งให้ผลการสังเคราะห์ที่ใช้อ้างอิงได้กว้างขวางมากกว่าขอบข่ายของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ได้ผลการสังเคราะห์ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่

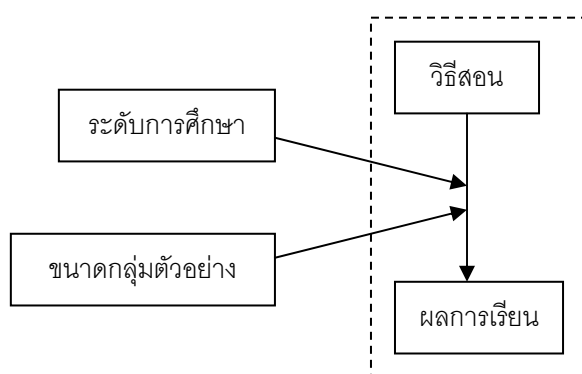
ตัวอย่างที่น่าเสนอต่อไปนี้เป็นกรณีการวิเคราะห์ตัวแปรปรับจากงานวิจัย 4 เรื่อง ที่เป็นการศึกษาอิทธิพลของวิธีสอน (แยกเป็นสองกลุ่ม คือ วิธีสอนโดยครู = PBL and RBL และวิธีสอนโดยเครื่อง = CAI) ที่มีต่อผลการเรียน แต่ละเรื่องใช้กลุ่มตัวอย่างระดับชั้นเรียน และขนาดกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน เมื่อเลือกใช้ตัวแปรระดับชั้น (แยกเป็นสองกลุ่ม คือ ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) และขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแปรปรับ จะสามารถสรุปได้ว่าขนาดอิทธิพลของวิธีสอนต่อผลการเรียนแตกต่างกันตามระดับชั้นของผู้เรียน และขนาดกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือขนาดอิทธิพลของวิธีสอน (ทั้งการสอนโดยครู และโดยเครื่อง) ต่อผลการเรียน ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาโดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับประถมศึกษา ของงานวิจัยที่มีขนาดกลุ่มตัวอย่างใหญ่ต่อกันงานวิจัยกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก อันเป็นข้อค้นพบที่จัดว่าเป็นความรู้ใหม่ซึ่งไม่มีอยู่ในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แต่ละเรื่อง หากนักวิจัยไม่เลือกนำมาใช้เป็นตัวแปรปรับก็จะได้ข้อค้นพบดังกล่าว ดังตารางและภาพต่อไปนี้

ตาราง 2.1 ตัวอย่างข้อมูลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ 4 เรื่อง

งานวิจัยเรื่องที่	ระดับการศึกษา	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	วิธีสอน	ขนาดอิทธิพล (d)
1	ป. 5	80	CAI vs ปกติ	1.953
2	ม. 2	65	CAI vs ปกติ	2.525
3	ป. 6	36	PBL vs ปกติ	2.052
4	ม. 4	44	RBL vs ปกติ	2.758

หมายเหตุ CAI = computer assisted instruction; PBL = project based learning, RBL = research-based learning

ภาพ 2.4 อิทธิพลของตัวแปรปรับที่มีต่อขนาดอิทธิพลของวิธีสอนต่อผลการเรียน

ข. การพัฒนาทฤษฎีโดยการทดสอบโมเดลเชิงสาเหตุ

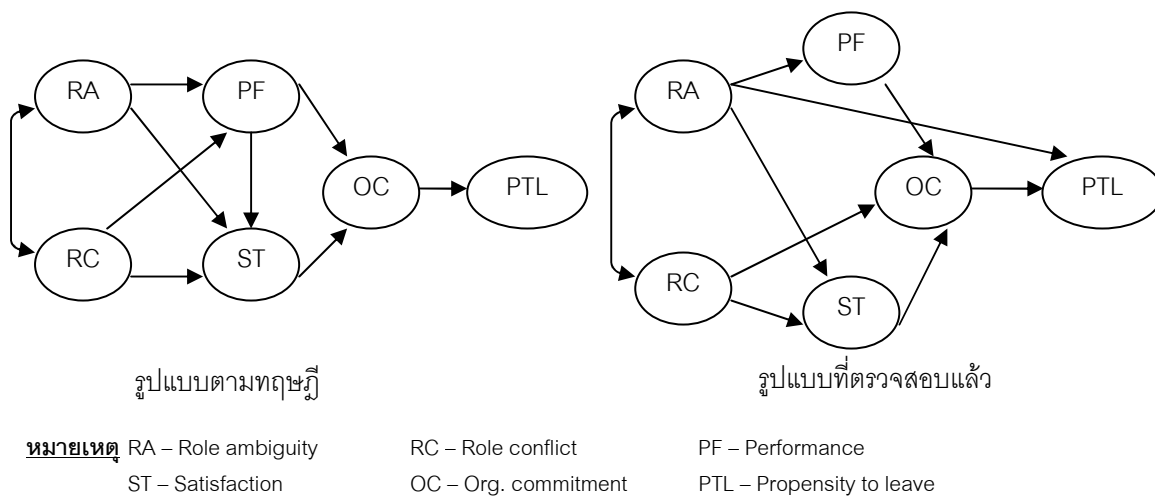
Hunter and Schmidt (1990) กล่าวว่าในการวิเคราะห์หอกิมาณ นักวิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาทฤษฎีใหม่ได้โดยการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุ (causal model) ที่นักวิจัยสร้างขึ้น โมเดลเชิงสาเหตุที่สร้างขึ้นมีสองแบบ แบบแรก เป็นโมเดลที่ได้จากการวิเคราะห์หอกิมาณโดยตรง แบบที่สองเป็นโมเดลที่นักวิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี แล้วใช้การวิเคราะห์หอกิมาณในการปรับ/พัฒนาโมเดล มีหลักการวิเคราะห์ที่ต่างกันดังนี้

โมเดลเชิงสาเหตุได้จากการวิเคราะห์หอกิมาณ การพัฒนาทฤษฎีแบบนี้ เป็นการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุจากผลการวิเคราะห์หอกิมาณโดยตรง โดยนักวิจัยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรสาเหตุ (antecedents) และตัวแปรผล (consequences) ของตัวแปรหลักตัวหนึ่ง ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์หอกิมาณทำให้ได้โมเดลเชิงสาเหตุแสดงสาเหตุและผลของตัวแปรหลักตัวนั้น งานวิจัยของ Mathieu and Zajac (1990) เป็นตัวอย่างหนึ่งแสดงให้เห็นการพัฒนาโมเดลแสดงสาเหตุและผลของความผูกพันกับองค์กร (organizational commitment) จากการสังเคราะห์งานวิจัย 48 เรื่อง สรุปได้ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรรวม 5 กลุ่มตัวแปร คือ personal characteristics, job characteristics, group-leader relations, organizational characteristics, and role states และได้ตัวแปรผลของความผูกพันต่อองค์กรรวม 2 กลุ่มตัวแปร คือ behavioral intentions and actual behavior นำมาสร้างเป็นโมเดลเชิงสาเหตุ เมื่อมีการวิจัยต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาทฤษฎีใหม่ได้

โมเดลเชิงสาเหตุจากกรอบแนวคิดทฤษฎี การพัฒนาทฤษฎีแบบนี้ เป็นการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุตามทฤษฎีก่อน แล้วนักวิจัยจึงรวบรวมงานวิจัยตามโมเดล มาสังเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์หอกิมาณเพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดล ลักษณะการวิเคราะห์หอกิมาณทำได้เป็น 2 แบบ **แบบแรก** เป็นการนำผลการสังเคราะห์ความสัมพันธ์

ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ในโมเดลมายืนยันความถูกต้องของโมเดล งานวิจัยของ Roesch and Weiner (2001) เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎี ที่แสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรคุณลักษณะเฉพาะ (attribution) ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมถึงตัวแปรการปรับตัวเชิงจิตวิทยา (psychological adjustment) ผ่านตัวแปรกลยุทธ์การเอาชนะอุปสรรค (coping strategy) ของผู้ป่วย รวม 3 ตัวแปร จากนั้นจึงใช้ผลการสังเคราะห์งานวิจัยซึ่งได้ผลว่าตัวแปรกลยุทธ์การเอาชนะอุปสรรคมี 8 แบบ ได้แก่ approach, avoidance, cognitive approach, cognitive avoidance, behavioral approach, behavioral avoidance, problem focused, and emotional focused coping มาทดสอบความตรงของโมเดล ในที่นี้จึงมีโมเดลเชิงสาเหตุให้ทดสอบรวม $3 \times 8 = 24$ โมเดล โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (structural equation model = SEM) **แบบที่สอง** เป็นการนำผลการวิเคราะห์ห่อภิมานที่อยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุที่สร้างขึ้น มาสร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล และใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อปรับแก้โมเดลให้ได้เป็นทฤษฎีใหม่ ตามแนวคิดของ Shadish (1996) งานวิจัยของ Brown and Peterson (1993) เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นการสร้างโมเดลเชิงสาเหตุ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสาเหตุแฝงรวม 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงความพึงพอใจในการทำงาน แล้วใช้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ที่ได้จากการวิเคราะห์ห่อภิมาน เป็นข้อมูลในการตรวจสอบความตรงของโมเดลและปรับโมเดล ได้โมเดลตามทฤษฎีและโมเดลที่มีความตรง ดังภาพ

ภาพ 2.5 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของขนาดอิทธิพล

เมื่อโมเดลเชิงสาเหตุมีความซับซ้อนมากขึ้น นักวิจัยหลายคน เช่น Shadish (1996) Brown and Peterson (1993) เสนอแนะให้ใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ได้ข้อค้นพบใหม่ที่น่าไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (structural equation model = SEM) โดยมีดัชนีมาตรฐานเป็นตัวแปรตาม และมีตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยเป็นตัวแปรปรับ และตัวแปรส่งผ่าน และ การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (hierarchical linear model = HLM) เพราะข้อมูลในการวิเคราะห์ห่อภิมาน เป็นข้อมูลหลายระดับซ้อนกัน หน่วยการวัดระดับ 1 คือ ระดับค่าดัชนีมาตรฐานในงานวิจัยแต่ละเรื่อง และระดับ 2 คือ ระดับงานวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान

จุดอ่อนของการวิจัยเชิงปริมาณที่สำคัญ ในมุมมองของนักวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปรากฏการณ์หรือตัวแปร และให้ความสำคัญกับการอ้างอิงผลการวิจัยไปสู่กลุ่มประชากร เป็นอย่างมาก จนละเลยองค์ประกอบของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เป็นนามธรรม ไม่สนใจ และไม่พยายามทำความเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งไม่สนใจหน่วยตัวอย่างที่เป็นกรณีพิเศษซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้ในวงวิชาการจึงต้องมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะการวิจัยทั้งสองประเภทมีหลักการใหญ่ในการแสวงหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระบบเช่นเดียวกัน แต่อาจมีรายละเอียดของวิธีการแตกต่างกัน ผลการวิจัยทั้งสองประเภทน่าจะสนับสนุนส่งเสริมให้การแสวงหาความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान จัดว่าเป็นนวัตกรรมทางการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่ง ที่มีการประยุกต์หลักการวิเคราะห์อภิमानให้เป็นประโยชน์ในการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา (ethnographic research or ethnography) Noblit และ Hare (1988) ซึ่งให้เห็นข้อบกพร่องในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบดั้งเดิมว่า เป็นวิธีการที่ไม่มีระบบ จะทำการสังเคราะห์ซ้ำให้ได้ผลเหมือนเดิมเป็นเรื่องยาก และงานการสังเคราะห์มักจะไม่ครอบคลุมงานวิจัยทั้งหมดที่นำมาสังเคราะห์ ผู้สังเคราะห์มักจะไม่เลือกเฉพาะตอนหรือส่วนที่สนใจ เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องดังกล่าว Noblit และ Hare จึงได้เสนอวิธีการวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान สำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानตามแนวคิดของ Noblit และ Hare (1988) มี 5 ประการ ประการแรก เพื่อปริทัศน์วรรณคดีที่มีการตีความหมายเพิ่มมากขึ้น ประการที่สอง เพื่อวิพากษ์สิ่งที่เป็นหลักฐานหรือข้อมูลสำหรับการวิจัย ประการที่สาม เพื่อเปรียบเทียบงานวิจัยแต่ละเรื่องอย่างเป็นระบบให้ได้ข้อสรุปรวมจากงานวิจัย ประการที่สี่ เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยของนักวิจัยกับงานวิจัยของคนอื่น และ ประการที่ห้า เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา

Noblit และ Hare (1988) เสนอขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาไว้รวม 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเริ่มต้น การดำเนินงานขั้นตอนนี้เป็นแบบเดียวกับการดำเนินการวิจัยทั่ว ๆ ไป นักวิจัยต้องกำหนดปัญหาวิจัยที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบ ลักษณะปัญหาวิจัยควรเป็นปัญหาที่มีคำถามประเภท ทำไมอย่างไร มีกระบวนการเป็นขั้นตอน หรือเปลี่ยนแปลงเป็นแบบใดบ้าง รวมทั้งต้องสามารถอธิบายได้ว่าปัญหาวิจัยนั้นมีความสำคัญในเชิงวิชาการ และในภาคปฏิบัติอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตัดสินใจเลือกงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ การดำเนินงานขั้นตอนนี้เทียบเคียงได้กับการเลือกกรณีศึกษาสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยอาจพิจารณาเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณค่า มีประเด็นที่ควรค่าแก่การศึกษาและตีความ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นอ่านงานวิจัย ขั้นตอนนี้ นักวิจัยต้องอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาสาระในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยการอ่านซ้ำ ๆ แต่ยังไม่ต้องการตีความ หรือเปรียบเทียบ จุดประสงค์ของการอ่านคือการทำความรู้จักทำความเข้าใจรายละเอียดของงานวิจัยให้ทะลุปรุโปร่ง

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นกำหนดกรอบแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยต้องพัฒนากรอบแสดงความเกี่ยวข้องของระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยจับประเด็นหลัก สังกกับแนวคิด วิธีการ ผลการวิจัย จากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาเทียบเคียงกัน นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาจากประโยค คำ วลี เพื่อหาความหมายที่เปรียบเทียบกันได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 5 **ชั้นแปลความหมาย หรือตีความเทียบเคียงระหว่างงานวิจัย** การดำเนินงานขั้นตอนนี้คล้ายกับการนำแนวคิด สังกัปกจากงานวิจัยเรื่องหนึ่งไปใช้กับงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง แล้วนำผลที่น่าจะได้รับมาเปรียบเทียบกัน การดำเนินงานขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากและการแปลความหมาย หรือการตีความทำได้เป็น 3 แบบ คือ การแปลความหมายเทียบกลับไปกลับมา (reciprocal translation) การแปลความหมายเชิงหักล้าง (refutational translation) และการแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้งหรือการถกเถียง (build a line-of-argument)

ขั้นตอนที่ 6 **ชั้นสังเคราะห์การแปลความหมาย** ขั้นตอนนี้นักวิจัยนำผลการแปลความหมายทั้งหมดมาสังเคราะห์ ลักษณะการสังเคราะห์จะได้ข้อความรู้ที่เป็นภาพรวมของงานวิจัยทุกเรื่อง มีความกว้างขวางและความลึกซึ้งมากเกินกว่าที่จะได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง ผลการสังเคราะห์ในส่วนนี้เป็นแบบเดียวกับหลักการสังเคราะห์งานวิจัยในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

ขั้นตอนที่ 7 **ชั้นการสรุปและรายงานผลการสังเคราะห์** งานขั้นตอนนี้เป็นแบบเดียวกับการเสนอรายงานการวิจัยโดยทั่วไป

สาระเรื่องการวิจัยอภิมาณที่น่าเสนอข้างต้น เป็นการเสนอความสำคัญ หลักการ และวิธีการ ในหัวข้อต่อไป ผู้วิจัยนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เป็นการวิจัยทั่วไปและการวิจัยอภิมาณ

3.5 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

Michel (2005) ทำการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในประเทศบังคลาเทศ กัมพูชา ศรีลังกา และไทย โดยกำหนดตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์รวม 3 ด้าน คือ 1) ตัวบ่งชี้การอยู่รอด (survival indicators) ประกอบด้วย การเข้าถึงอาหาร การเข้าถึงน้ำ การไม่มีความขัดแย้ง และการเข้าถึงบริการสุขภาพ 2) ตัวบ่งชี้การดำรงชีวิต (livelihood indicators) ประกอบด้วย การเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงรายได้ การปราศจากความยากจน และการเข้าถึงพลังงานไฟฟ้า และ 3) ตัวบ่งชี้ศักดิ์ศรี (dignity indicator) ประกอบด้วย การมีสิทธิและความรับผิดชอบ การไม่มีคอร์รัปชัน การเข้าถึงความยุติธรรม และการประสานความแตกต่างระหว่างเพศ การรวบรวมข้อมูลใช้ทั้งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม การประชุมปฏิบัติการ และการสังเกต ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า 1) มีความสัมพันธ์ระหว่างความยากจน ความมั่นคงของมนุษย์ และการพัฒนาสังคม 2) ตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์เป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับการวัดหน่วยระดับจุลภาค การนำเสนอภาพตัวบ่งชี้ในระดับประเทศทำให้ขาดรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย และ 3) จากความเปลี่ยนแปลงของ ตัวบ่งชี้ความมั่นคงของมนุษย์หลังการพัฒนา ทำให้สามารถระบุสาเหตุของความมั่นคงของมนุษย์ และหามาตรการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ได้

Hasting (2009) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนี “จากดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์สู่ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (From human development index to human security index = from HDI to HIS) โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจำนวนมาก สรุปได้ว่าดัชนีที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยดัชนีหลัก 5 ดัชนี 57 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ ดัชนีที่ 1 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์พื้นฐาน (basic HDI) 15 ตัวบ่งชี้ ดัชนีที่ 2 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริมตามดัชนีการถักทอทางสังคม (enhanced HDI on social fabric index) 9 ตัวบ่งชี้ ดัชนีที่ 3 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริมตามดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (basic HDI on HSI) 9 ตัวบ่งชี้ ดัชนีที่ 4 ดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริม (enhanced HDI) และการเปรียบเทียบกับดัชนีการพัฒนารัพยากรมนุษย์พื้นฐาน (basic HDI) 7 ตัวบ่งชี้ และ ดัชนีที่ 5 ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่ได้รับการส่งเสริม

(enhanced HSI) และการเปรียบเทียบระดับดัชนีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์พื้นฐาน (basic HDI) 7 ตัวบ่งชี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประเทศในเอเชียและแปซิฟิก 75 ประเทศ ผลการวิเคราะห์พบว่า มีเพียง 12 ประเทศที่มีค่าตัวบ่งชี้สูงเกิน 0.8 จากคะแนนเต็ม 1.00 คะแนน และประเทศที่มีรัฐบาลมุ่งมั่นในการพัฒนามีแนวโน้มที่จะมีค่าของตัวบ่งชี้สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้รายละเอียดคะแนนของตัวบ่งชี้ย่อยเป็นรายตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการระบุจุดแข็งของประเทศ และจุดที่ควรต้องพัฒนา

งานวิจัยของ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้มาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ รวม 10 มิติ คือ การมีงานทำ และรายได้ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย การศึกษา ความมั่นคงส่วนบุคคล ครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม มิติสังคม-วัฒนธรรม มิติสิทธิและความเป็นธรรม และมิติการเมืองและธรรมาภิบาล และได้สร้างสูตรการวัดดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับใช้ในการวัดทั้งระดับบุคคล และระดับชุมชน และได้ข้อเสนอแนะให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดให้ใช้การพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นทั้งกระบวนการและเป้าหมาย และกำหนดเอาความมั่นคงด้านครอบครัว และด้านสุขภาพอนามัย เป็นแกนกลางในการศึกษา

งานวิจัยของ Sato (2004) เป็นการสร้างตัวบ่งชี้ตามทฤษฎีความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อสร้างสังคมสันติสุข ได้ชุดตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง การแก้ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้ง และสรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งจุดอ่อนและจุดแข็ง จากนั้นจึงเสนอแนะนโยบายเอกชนที่ไม่ค้ากำไรเกินควรให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและมนุษย์

สำหรับการวิจัยอภิมาน หรือการวิจัยเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์อภิมาน (meta-analysis) ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร เพื่อสรุปให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับขนาดอิทธิพล และการศึกษาตัวแปรปรับหรือตัวแปรกำกับ (moderator) ที่เป็นสาเหตุทำให้ค่าขนาดอิทธิพลมีขนาดแตกต่างกัน ดังเช่น ผลการวิจัยของ Cohen (1992) ซึ่งพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลแสดงปัจจัยเชิงเหตุของความผูกพันกับองค์การ (organizational commitment = OC) รวมสองโมเดล เป็นโมเดลระดับบุคคล ประกอบด้วยตัวแปรลักษณะงาน และลักษณะของบุคคล และโมเดลระดับองค์การประกอบด้วยตัวแปรเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การ และนโยบาย กระบวนการทำงานขององค์การที่วัดในระดับองค์การ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยงานวิจัยรวม 98 เล่ม ที่ศึกษากับประชากรที่เป็นพนักงานระดับสูงและพนักงานระดับกลาง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบกลยุทธกลุ่มพหุ จึงเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยแบบ meta-SEM ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในโมเดลระดับบุคคลเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มพนักงานระดับกลาง มีขนาดอิทธิพลของตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุต่อตัวแปรความผูกพันกับองค์การสูงกว่าในกลุ่มพนักงานระดับสูง ส่วนโมเดลระดับองค์การเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพนักงานระดับสูงและระดับกลาง ขนาดอิทธิพลของตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุต่อตัวแปรความผูกพันไม่แตกต่างกันมากนัก

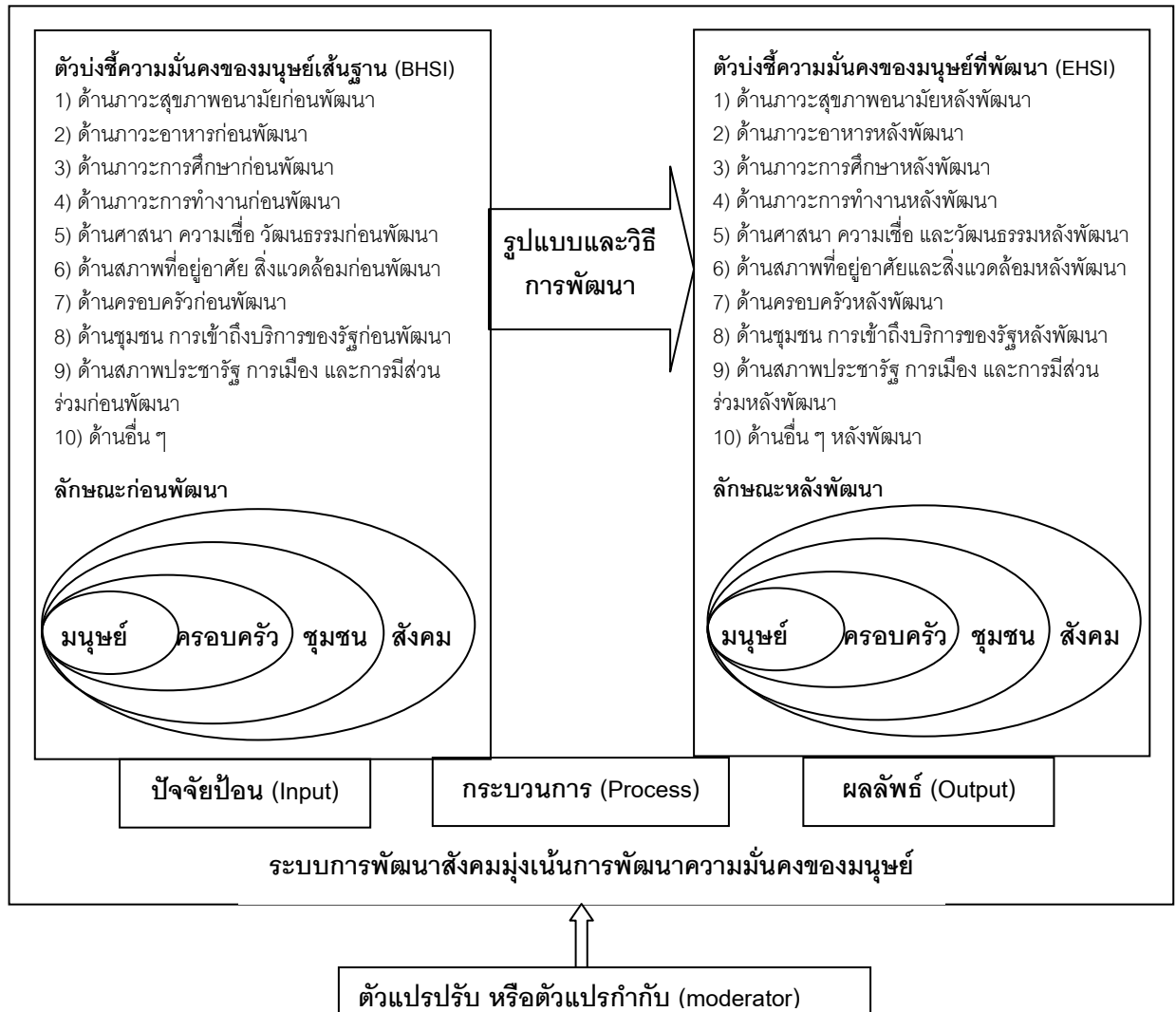
งานวิจัยของ Oritzky, Schmidt and Rynes (2003) เป็นการวิจัยอภิมานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยให้ได้ข้อค้นพบที่ยืนยันได้ว่า มีหลักฐานเพียงพอที่จะสรุปอ้างอิงความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานของด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัท (corporate social/environmental performance = CSP) กับผลการปฏิบัติงานด้านการเงินของบริษัท (corporate financial performance = CFP) ไปสู่กลุ่มประชากรได้ กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ประกอบด้วยงานวิจัยจำนวน 52 เล่ม รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างจากงานวิจัยทุกเรื่องได้ 33,878 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจน

ระหว่างผลการปฏิบัติงานของด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัท (CSP) และผลการปฏิบัติงานด้านการเงินของบริษัท (CFP) ที่สามารถสรุปอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรได้ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ที่ย่อยยังไม่ค่อยชัดเจน ตัวอย่างเช่น ตัวบ่งชี้ CSP มีความสัมพันธ์สูงกับตัวบ่งชี้ด้านการบัญชี แต่มีความสัมพันธ์ต่ำกับตัวบ่งชี้ด้านการตลาดของตัวบ่งชี้ CFP และตัวบ่งชี้ด้านชื่อเสียงของ CSP มีความสัมพันธ์สูงกับตัวบ่งชี้ CFP เมื่อเปรียบเทียบกับตัวบ่งชี้อื่น

Arthur, Bennet, Edens, and Bell (2003). ทำการวิจัยอภิमानศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการฝึกอบรม ผลการประเมิน และประสิทธิผลของการฝึกอบรมในองค์การ ผลการสังเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพลโดยการหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก สรุปได้ว่ารูปแบบการฝึกอบรมมีประสิทธิผลสูง ในหลายด้าน ดังนี้ ด้านการตอบคำถามครู (ขนาดอิทธิพล = 0.60, k = 15, n = 936) ด้านพฤติกรรม (ขนาดอิทธิพล = 0.63, k = 122, n = 15,627) ด้านการเรียนรู้ (ขนาดอิทธิพล = 0.63, k = 234, n = 15,014) และด้านผลการเรียนโดยรวม (ขนาดอิทธิพล = 0.62, k = 26, n = 1,748) ผลการวิจัยโดยสรุปแสดงว่ารูปแบบการฝึกอบรมมีขนาดอิทธิพลปานกลางค่อนข้างสูง และพบว่า ลักษณะวิธีการฝึกอบรม ลักษณะของทักษะและงานที่ฝึก และเกณฑ์การประเมิน เป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิผลของการฝึกอบรมจริง

จากรายงานวิจัยและรายงานวิจัยอภิมานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ (Michel, 2005, Hasting, 2009, สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548, Sato, 2004, Cohen, 1992, Oritzky, Schmidt and Rynes, 2003 และ Arthur, Bennet, Edens, and Bell, 2003) มีข้อสังเกตที่สำคัญสองประเด็น ประเด็นแรก ตัวบ่งชี้ในการวัดความมั่นคงของมนุษย์อาจมีมากกว่า 9 ตัว ตามที่ผู้วิจัยนำเสนอในภาพ 2.2 ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารของ World Bank (2005), United Nations Human Development programme - UNDP (1994, 2005), Hasting (2003), Michel (2005), สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2552) และสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548, 2550 และ 2551) ดังนั้นการพัฒนารอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์อภิมานจึงเพิ่มตัวบ่งชี้อื่น ๆ เข้าไปเป็นตัวที่ 10 ในระบบการพัฒนาสังคมเพื่อนำสู่ความมั่นคงของมนุษย์ และประเด็นที่สอง ตัวแปรปรับที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพล นอกจากจะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัยแล้ว อาจเป็นตัวแปรคุณลักษณะของกลุ่มประชากรในการวิจัยเดิม หรือตัวแปรที่เป็นส่วนหนึ่งในระบบการพัฒนาสังคมเพื่อนำสู่ความมั่นคงของมนุษย์ก็ได้ ผู้วิจัยจึงปรับภาพ 2.2 เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยด้านระบบการพัฒนาสังคมเพื่อนำสู่ความมั่นคงของมนุษย์ ดังภาพ 2.6 ต่อไปนี้

ภาพ 2.6 กรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับระบบการพัฒนาสังคมมุ่งเน้นการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

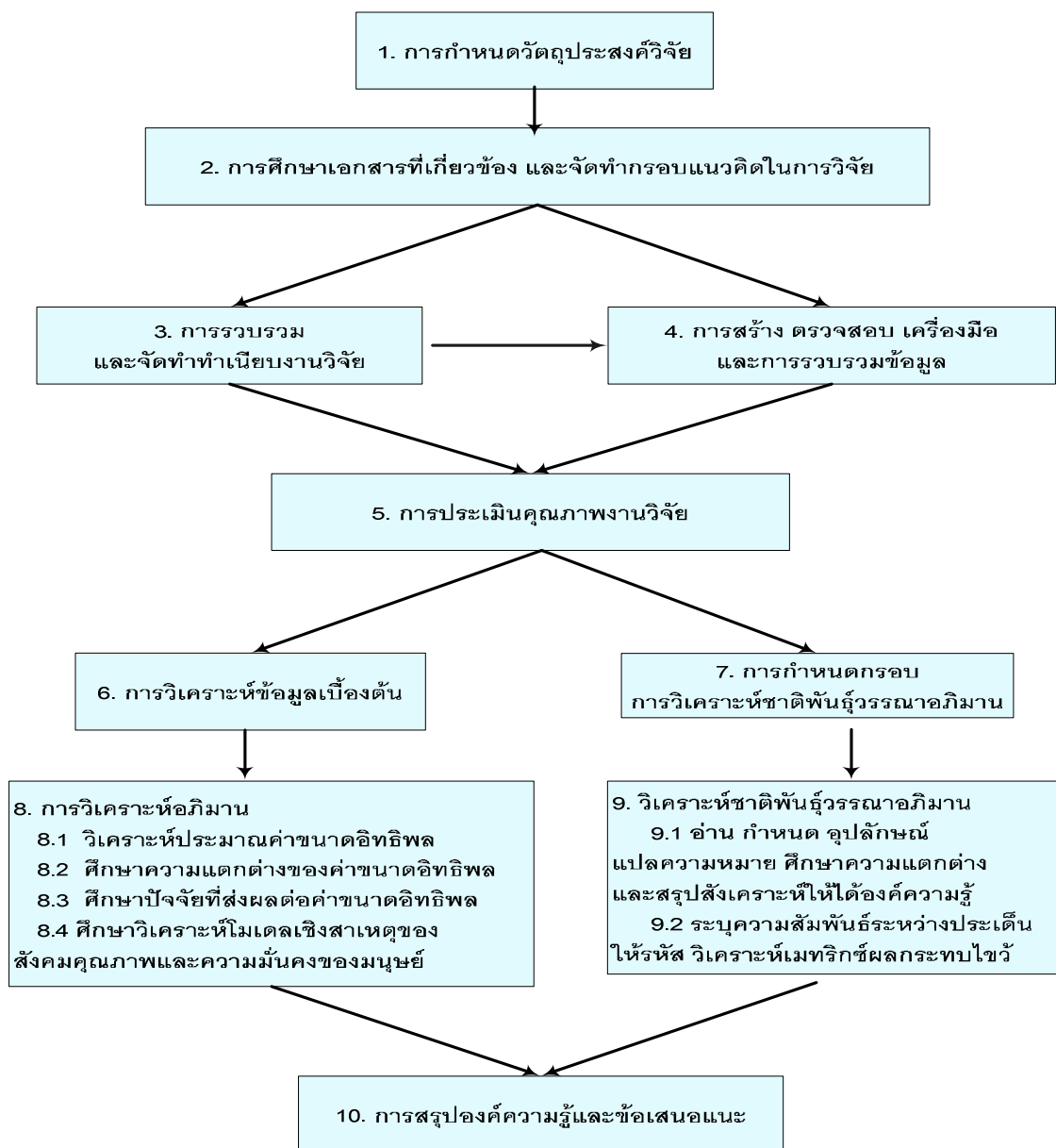

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจ และสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มุ่งศึกษากลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการในประเด็นวิจัยด้านต่าง ๆ อาทิ ความมั่นคงของมนุษย์ การค้ามนุษย์ สวัสดิการชุมชน ฯลฯ ที่ทำเสร็จเรียบร้อยในช่วงปี พ.ศ. 2546-2552 จำนวน 175 เรื่อง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณสำหรับรายงานวิจัยเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาณ มีกรอบแนวทาง และวิธีดำเนินงานวิจัยรวม 10 ขั้นตอน ดังภาพและสาระ ต่อไปนี้

ภาพ 3.1 กรอบแนวทางการดำเนินงานวิจัย

ตามภาพจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนทั้งสิ้น 10 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์วิจัย 2) ขั้นตอนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) ขั้นการรวบรวมและจัดทำทำเนียบงานวิจัย 4) ขั้นตอนการสร้าง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล 5) ขั้นตอนประเมินคุณภาพงานวิจัย 6) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น 7) ขั้นตอนกำหนดกรอบการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान 8) ขั้นตอนวิเคราะห์ อภิमान ประกอบด้วย 8.1) การวิเคราะห์ประมาณค่าขนาดอิทธิพล 8.2) การศึกษาความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลจาก งานวิจัยแต่ละเรื่อง 8.3) การศึกษาปัจจัยส่วนที่เป็นคุณลักษณะงานวิจัยที่ส่งผลต่อค่าขนาดอิทธิพล และ 8.4) การศึกษา วิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของสังคมคุณภาพ และความมั่นคงของมนุษย์ 9) ขั้นการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान ประกอบด้วย 9.1) การอ่านรายงาน การกำหนดอุปลักษณะ การแปลความหมายอุปลักษณะ การศึกษาความแตกต่างของ อุปลักษณะ และการสรุปให้ได้องค์ความรู้ และ 9.2) การระบุความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น การให้รหัส การวิเคราะห์ เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ และการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ และ 10) ขั้นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย และจัดพิมพ์รายงาน รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังแสดงในตาราง 3.1

ตาราง 3.1 สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ลำดับขั้นตอน	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนกำหนด วัตถุประสงค์วิจัย	เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์วิจัย	ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง รวม 40 รายการ	ได้นิยามและแนวทางการ ดำเนินงานวิจัย
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องและจัดทำ กรอบแนวคิดในการวิจัย และ ข้อเสนอโครงการ	เพื่อศึกษางานวิจัยด้านการ พัฒนาสังคมและความมั่นคง ของ ม นุ ษ ย์ ใน ทู ก ะ ดับ การ ศึกษา แนว ท าง การ สังเคราะห์และกรอบแนวคิดใน การวิเคราะห์อภิमानงานวิจัย	การประชุมคณะนักวิจัยเพื่อทำ ความเข้าใจ แบ่งงาน และสร้าง กรอบแนวคิดในการวิจัย	ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการคัดเลือก งานวิจัย	เพื่อให้ได้งานวิจัยที่เป็นงานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์	- ประชุมแบ่งสาขางานวิจัยไป สํารวจ - สํารวจงานวิจัยและรวบรวม งานวิจัย	ได้งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ จำนวน 175 เล่ม
ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือและรวบรวมข้อมูล	- เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้	- ประชุมนักวิจัยสร้างแบบบันทึก ข้อมูล - ทดลองใช้แบบบันทึก - ตรวจสอบความสอดคล้องของ การบันทึกข้อมูล - บันทึกข้อมูลและรวมไฟล์ข้อมูล	ได้ไฟล์ข้อมูลระดับเล่มและระดับ สมมุติฐานสำหรับการสังเคราะห์
ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนประเมิน คุณภาพงานวิจัย	เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณลักษณะ สมบูรณ์พอที่จะนำมาสังเคราะห์ งานวิจัยได้	- สร้างแบบประเมินคุณภาพ งานวิจัยและทดลองใช้ - ประเมินคุณภาพงานวิจัย - คัดเลือกให้ได้เฉพาะงานวิจัยที่ มีคุณสมบัติตามที่กำหนด	ได้งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ จำนวน 175 เล่ม เป็นงานวิจัย เชิงปริมาณ 41 เล่ม งานวิจัยเชิง คุณภาพ 134 เล่ม

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ลำดับขั้นตอน	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 6 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	เพื่อศึกษาลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อคำนวณสถิติภาพบรรยาย	ได้ทราบลักษณะการแจกแจงความถี่งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ที่ระดับเลมและระดับสมมุติฐาน
ขั้นตอนที่ 7 ขั้นการกำหนดกรอบการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาภิมาณ	เพื่อให้ได้กรอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยเชิงคุณภาพ	ปรับกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ตรงตามลักษณะงานวิจัยและข้อค้นพบ	ได้กรอบการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ
ขั้นตอนที่ 8 การวิเคราะห์อภิมาณ			
8.1 ขั้นการวิเคราะห์ประมาณค่าขนาดอิทธิพล	เพื่อประมาณค่าขนาดอิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	- คำนวณค่าขนาดอิทธิพล (d) โดยใช้สูตร Glass, Mcgaw and Smith (1981) $d = (\bar{Y}_E - \bar{Y}_C) / S_c$ - บันทึกค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากงานวิจัย - ปรับแก้ค่าขนาดอิทธิพลและค่าสหสัมพันธ์ตามหลักของ Hunter, Schmidh and Jackson (1982)	ได้ค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัย 611 ค่า และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 180 ค่า
8.2 ขั้นการศึกษาความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพล	เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยที่เป็นตัวแปรกำกับ (moderator) ส่งผลต่อค่าขนาดอิทธิพลของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	- วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพล เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพล โดยใช้สถิติทดสอบ F-test - วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบว่าตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยใดเป็นตัวแปรกำกับส่งผลต่อค่าขนาดอิทธิพลของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทราบตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่ส่งผลต่อค่าขนาดอิทธิพลอันเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัย
8.3 ขั้นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าขนาดอิทธิพล	เพื่อศึกษาปัจจัยคุณลักษณะงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	- วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย และค่าขนาดอิทธิพล - วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพล - วิเคราะห์พหุระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขนาดอิทธิพลของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ได้ทราบปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ลำดับขั้นตอน	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
8.4 ขั้นการศึกษาวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	เพื่อศึกษาและตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์		
ขั้นตอนที่ 9 ขั้นการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान			
9.1 อ่าน กำหนดคุณลักษณะ แปลความหมาย ศึกษาความแตกต่าง และสรุปสังเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้	เพื่อแปลความหมายและสังเคราะห์ประเด็นจากงานวิจัยเชิงคุณภาพ	- กำหนดประเด็นตามกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล - แปลความหมาย - สรุปประเด็น	ได้ประเด็นที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงผล
9.2 ขั้นการระบุความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น ให้รหัส และวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้	เพื่อ ส ร ้าง โม เด ล แ ส ต ง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุและปัจจัยเชิงผล	- วิเคราะห์ความเข้มของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย - จัดทำเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ - สร้างโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น	ได้โมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น
ขั้นตอนที่ 10 ขั้นการสรุปองค์ความรู้และข้อเสนอแนะ	เพื่อสังเคราะห์สรุปข้อค้นพบจากงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	- สรุปผลสังเคราะห์ - อภิปรายข้อค้นพบ - ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ได้ข้อสรุปข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้รับผิดชอบดำเนินการวิจัยประกอบด้วย อาจารย์ และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน วิชา 2756704 การสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2552 ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 20 คน วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นทีมครั้งนี้ใช้ยุทธวิธีการประชุมเป็นกลไกในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดเอกภาพในการสังเคราะห์งานวิจัย โดยแยกลักษณะการประชุมเป็น 6 ประเภท คือ 1) การประชุมทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องวัตถุประสงค์ รูปแบบ และวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย 2) การประชุมเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสมาชิกในทีมวิจัย ในเรื่องการประเมินคุณภาพงานวิจัย และการให้รหัสตัวแปร/ประเด็นในการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วิธีการหลักที่ใช้ คือ การตรวจสอบความคงเส้นคงวา (consistency) ทั้งประเภทระหว่างนักวิจัยแต่ละคน และประเภทระหว่างช่วงเวลาในการรวบรวมข้อมูลของนักวิจัยแต่ละคน 3) การประชุมแบ่งงานตามความสามารถของนักวิจัย 4) การประชุมติดตามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข 5) การประชุมเพื่อทำความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของข้อมูลจากนักวิจัยแต่ละคน และการรวมไฟล์ข้อมูล และ 6) การประชุมเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยแต่ละกลุ่มเป้าหมายและประเด็น

ตาราง 3.2 การแบ่งความรับผิดชอบและผลการปฏิบัติของการศึกษาเอกสารและงานวิจัย

ประเด็นการศึกษา	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนงานวิจัย
การคณะ	ช่อบุญ จิรานูภาพ และนุชจรี บุญเกต	28
เด็กและเยาวชน	วัชรินทร์ วุฒิรัตนฤทธิ์, คัทลียา ศิริภัทราภรณ์ แสนหลวง, อัจฉรา ประเสริฐสิน และสันต์ สุวทันพรกุล	31
ครอบครัว	ยุวรี ผลพันธ์ิน และมิ่งขวัญ ภาคส์ญไชย	20
ชุมชน และสังคม	ระพีณ ผลสุข, เอมอร แสงศิริ, ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม และปราโมทย์ โสภา	38
ผู้ด้อยโอกาส และคนพิการ	ยุวดี วงษ์แสง, อภาพรรณ ประทุมไทย, สีนินุช เสนิงค์ ณ อยุธยาและภัทพร เชียวหวาน	28
สตรี	ภัทพร เชียวหวาน และสินินุช เสนิงค์ ณ อยุธยา	6
ผู้สูงอายุ	สุณี สุวรรณพสุ และเวดี เพชรศิราสันท์	24

ผู้วิจัยได้จัดประชุมจำนวน 16 ครั้ง เป็นการประชุมเพื่อมอบหมายงาน การร่วมประชุมกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย การกำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัย การติดตามความก้าวหน้าในการสำรวจงานวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย การกำหนดแนวทางการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน ตามกำหนดการในตาราง 3.3

ตาราง 3.3 กำหนดการประชุมดำเนินการวิจัย

ครั้งที่	กิจกรรมการประชุม	วันประชุม
1	การมอบหมายงานการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย	20 ม.ค. 53
2	การติดตามความก้าวหน้า การศึกษาเอกสาร พิจารณากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย	27 ม.ค. 53
3	การแบ่งสาขางานวิจัยไปสำรวจ	3 ก.พ. 53
4	การสร้างแบบบันทึกข้อมูล และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย	10 ก.พ. 53
5	- การตรวจสอบความสอดคล้องของการประเมินคุณภาพงานวิจัย - การติดตามความก้าวหน้าในการสำรวจงานวิจัย	24 ก.พ. 53
6	การแบ่งงานรวบรวมข้อมูล	8 มี.ค. 53
7	การกำหนดวิธีการสร้างไฟล์ข้อมูล	22 มี.ค. 53
8	การตรวจสอบความสอดคล้องของผลการบันทึกข้อมูล	7 เม.ย. 53
9	การกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล	20 เม.ย. 53
10	การติดตามและรายงานความก้าวหน้าในการวิเคราะห์ข้อมูล	3 พ.ค. 53
11	การติดตามและรายงานความก้าวหน้าในการวิเคราะห์ข้อมูล	24 พ.ค. 53
12	- การพิจารณารายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัย ฉบับร่าง รอบแรก - การสรุปแนวทางการปรับปรุงรายงาน	16 มิ.ย. 53 1 ก.ค. 53
13	- การพิจารณารายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัย ฉบับร่าง รอบที่ 2 - การสรุปแนวทางการปรับปรุงรายงาน	8 ก.ค. 53
14	- การพิจารณารายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัย ฉบับร่าง รอบที่ 3 - การสรุปแนวทางการปรับปรุงรายงาน	9 ก.ค. 53
15	- การพิจารณารายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัย ฉบับสมบูรณ์ รอบที่ 1 - การสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	31 ส.ค. 53
16	- การพิจารณารายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัย ฉบับสมบูรณ์ รอบที่ 2 - การสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	7 ก.ย. 53

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งส่วนที่เป็นงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และส่วนที่เป็นงานวิจัยของหน่วยงานอื่น และวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ทำเสร็จสิ้นระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552

เนื่องจากในประเทศไทย ยังไม่มีระบบจัดเก็บงานวิจัยของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่สมบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสำรวจงานวิจัยในกลุ่มประชากร รวม 3 วิธี คือ 1) การสำรวจงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (คุณนนท์นภัส การะเกตุ) รวบรวมงานวิจัยของกระทรวงฯ มาให้จำนวน 137 เล่ม 2) การสำรวจงานวิจัยของหน่วยงานอื่น ผู้วิจัยใช้ระบบค้นดึงข้อมูลจาก Google และรายงานความก้าวหน้าของหน่วยงานในระดับกระทรวง ได้งานวิจัย 4 เล่ม และ 3) การสำรวจรายชื่อวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยใช้ระบบด้านเอกสารของสำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalinet และ Thai Digital Collection) ได้วิทยานิพนธ์ รวม 42 เล่ม รวมทั้งสิ้นได้รายชื่องานวิจัย จำนวน 183 เล่ม

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย ประกอบด้วยงานวิจัย จำนวน 175 เล่ม ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง **เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกงานวิจัย** มี 2 ประการ คือ 1) เป็นงานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 2) รายงานวิจัยมีความสมบูรณ์และมีสาระเพียงพอที่จะสามารถนำมาสังเคราะห์งานวิจัยตามหลักการวิเคราะห์อภิमानได้ ทั้งนี้งานวิจัยเชิงปริมาณต้องมีการรายงานผลการวิจัยในรูปสถิติพื้นฐานและสถิติที่เป็นผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติตามวัตถุประสงค์วิจัย ส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพ ต้องมีการรายงานผลการวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการคัดเลือกงานวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้นได้งานวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 175 เล่ม จากหน่วยงานรวม 24 แห่ง งานวิจัยส่วนใหญ่ จำนวน 130 เล่ม (ร้อยละ 74.29) เป็นงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จาก 10 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.) สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สศ.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) การเคหะแห่งชาติ (กคช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) อื่น ๆ /ไม่ระบุ (ของ พม.) งานวิจัยที่เหลืออีก 45 เล่ม (ร้อยละ 25.71) ได้มาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) งานวิจัยนักเขียนทุนรัฐบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ดังรายละเอียดในตาราง 3.4

สำหรับงานวิจัยที่คัดออก จำนวน 8 เล่ม เป็นงานวิจัยที่ไม่สมบูรณ์ ตามเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ไม่มีรายงานฉบับเต็ม มีเพียงรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร หรือมีรายงานที่ผลการวิจัยไม่มีสาระเพียงพอที่จะนำมาสังเคราะห์งานวิจัยได้

ตาราง 3.4 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ที่ได้จากการสืบค้นและที่คัดเลือกไว้จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน/มหาวิทยาลัย	จำนวนงานวิจัยที่สืบค้นได้	จำนวนงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์	ร้อยละจำแนกตามหน่วยงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.)	20	20	11.43
สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.)	5	5	2.86
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.)	5	5	2.86
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.)	5	5	2.86
การเคหะแห่งชาติ (กคช.)	29	28	16.00
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)(พอช.)	5	5	2.86
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.)	1	1	0.57
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.)	1	1	0.57
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)	29	29	16.57
อื่น ๆ /ไม่ระบุ (ของ พม.)	39	31	17.71
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	2	2	1.14
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	1	1	0.57
งานวิจัยนักเรียนทุนรัฐบาล	1	1	0.57
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	14	14	8.00
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	9	8	4.57
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	6	6	3.43
มหาวิทยาลัยมหิดล	3	3	1.71
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2	2	1.14
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2	2	1.14
มหาวิทยาลัยบูรพา	2	2	1.14
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	1	0.57
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	1	1	0.57
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	1	1	0.57
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	1	1	0.57
รวม	183	175	100

ตัวแปรและข้อมูลในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย และตัวแปรตามคือค่าขนาดอิทธิพลซึ่งมาจากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทยทุกระดับชั้นด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

1. **ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย** เป็นตัวแปรคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับรายงานการวิจัยซึ่งแบ่งเป็น ตัวแปรจัดประเภทจำนวน 19 ตัวแปร และตัวแปรต่อเนื่องจำนวน 9 ตัวแปร

1.1 **ตัวแปรจัดประเภท** ประกอบด้วย 19 ตัวแปรดังนี้

- 1) **ปีที่พิมพ์ (year)** แบ่งเป็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2552
- 2) **สถาบันที่ผลิตงานวิจัย (inst)** แบ่งตามหน่วยงานของปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 9 หน่วยงาน และมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 01 = สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.) 02 = สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) 03 = สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) 04 = กรมพัฒนาสังคมและ

สวัสดิการ (พส.) 05 = การเคหะแห่งชาติ (กคช.) 06 = สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)(พอช.) 07 = สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) 08 = สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) 09 = สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) 10 = มหาวิทยาลัยรัฐ 11 = มหาวิทยาลัยราชภัฏ 12 = มหาวิทยาลัยราชภัฏมจล 13 = มหาวิทยาลัยเอกชน 14 = สถาบัน และ 15 = อื่น ๆ

3) สาขาที่ผลิตงานวิจัย (field) แบ่งเป็น 6 สาขา ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 1 = บุคคล 2 = ครอบครัว 3 = ชุมชน/สังคม 4 = เคหะสถาน/สิ่งแวดล้อม 5 = ประเมินระบบ และ 6 = อื่น ๆ

4) หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย (juris) แบ่งเป็น 7 หน่วยงาน ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 1 = กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2 = กระทรวงศึกษาธิการ 3 = กระทรวงสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 4 = กระทรวงแรงงาน 5 = องค์การมหาชน 6 = ธุรกิจเอกชน/องค์กรอิสระ และ 7 = อื่น ๆ

5) เพศผู้วิจัย (sex) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 0 = ชาย 1 = หญิง และ 2 = ไม่ระบุเพศ

6) ประเภทงานวิจัย (typeres) แบ่งเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 1 = วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต 2 = วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต 3 = งานวิจัย 4 = ชุดโครงการวิจัย และ 5 = อื่น ๆ

7) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ (ob_quali) แบ่งเป็น กรณีศึกษา ทฤษฎีฐานราก พหุกรณี และอื่น ๆ

8) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ (ob_quant) แบ่งเป็น บรรยาย / ศึกษา เปรียบเทียบ / วิเคราะห์ความสัมพันธ์ / อธิบาย ประเมิน / วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน สังเคราะห์ วิจัยและพัฒนา และอื่น ๆ

9) แผนแบบการวิจัย (dsign) แบ่งเป็น 12 แผนแบบ ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 01 = บรรยาย 02 = เปรียบเทียบ 03 = ความสัมพันธ์ 04 = ความสัมพันธ์เปรียบเทียบ 05 = ทดลอง 06 = ประเมิน 07 = R & D 08 = เชิงคุณภาพ 09 = เชิงประวัติศาสตร์ 10 = สังเคราะห์ 11 = อื่น ๆ และ 19 = ผสานวิธี

10) กลุ่มทฤษฎีหลัก (theory) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 1 = บุคคล 2 = ครอบครัว/องค์กร/สถาบัน 3 = ชุมชน สังคม และ 4 = อื่น ๆ

11) ประเภทสมมุติฐาน (typehypo) แบ่งเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 0 = ไม่มีสมมุติฐาน 1 = มีทิศทาง และ 2 = ไม่มีทิศทาง และ 3 = มีทิศทางและไม่มีทิศทาง

12) แบบแผนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (expdsign) แบ่งเป็น 3 แบบแผน ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 10 = คุณภาพ 20 = ปริมาณ และ 30 = ผสานวิธี

13) วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล (methsel) แบ่งเป็น 5 วิธี ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 1 = ประชากร 2 = เจาะจง 3 = สุ่ม 4 = แบบผสม และ 5 = ไม่ระบุ

14) พื้นที่ (area) แบ่งเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 0 = ไม่มี 1 = โครงการบ้านเอื้ออาทร และโครงการบ้านมั่นคง 2 = เคหะชุมชนในกรุงเทพและปริมณฑล 3 = เคหะชุมชนต่างจังหวัด และ 4 = แบบผสมหลายพื้นที่

15) ภูมิภาคที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด (region) แบ่งเป็น 6 ภูมิภาค ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 01 = กทม/ปริมณฑล 02 = กลาง 03 = เหนือ 04 = อีสาน 05 = ใต้ และ 06 = มากกว่า 1 ภาค

16) คุณภาพของเครื่องมือในภาพรวม (qualtool) แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 0 = ต่ำมาก 1 = ต่ำ 2 = ปานกลาง 3 = ดี 4 = ดีมาก และ 5 = ไม่ระบุคุณภาพเครื่องมือ

17) ประเภทเครื่องมือ แบ่งเป็น แบบสอบถาม แบบวัด / แบบทดสอบ แบบฝึกทักษะ / แบบฝึกหัด แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต / แบบสำรวจ แบบรายงานตนเอง แบบประเมิน และอื่น ๆ

18) การใช้คอมพิวเตอร์ (compt) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยรหัสตัวแปร ดังนี้ 0 = ไม่ใช้ 1 = ใช้แต่ไม่ระบุ และ 2 = ใช้

19) ประเภทการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น วิเคราะห์เนื้อหา สถิติบรรยาย สถิติเบื้องต้น และสถิติขั้นสูง

1.2 **ตัวแปรต่อเนื่อง** ประกอบด้วย 9 ตัวแปร คือ 1) จำนวนหน้าทั้งหมด 2) จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก 3) จำนวนตัวแปรตาม 4) จำนวนตัวแปรต้น 5) จำนวนสมมุติฐาน 6) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 7) จำนวนกลุ่มตัวอย่างในระดับการศึกษา 8) จำนวนเครื่องมือ และ 9) จำนวนวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

2. **ตัวแปรตาม** คือ ค่าขนาดอิทธิพล ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทยทุกระดับชั้น ผู้วิจัยคำนวณค่าขนาดอิทธิพลตามหลักการวิเคราะห์หือภิมาน โดยใช้สูตรการคำนวณของ Glass และคณะ (1981) และปรับแก้ความคลาดเคลื่อนในการวัดตามสูตรของ Hunter และคณะ (1982)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชุด คือ 1) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยระดับเล่ม 2) แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยอาจมีแบบบันทึกย่อยสำหรับงานวิจัยที่มีแบบแผนวิจัยต่างกัน คือ แบบแผนวิจัยเชิงสำรวจ แบบแผนวิจัยศึกษาเปรียบเทียบ แบบแผนวิจัยเชิงทดลอง แบบแผนวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา และแบบแผนวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ 3) แบบบันทึกข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ และ 4) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยระดับเล่ม เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของคุณลักษณะงานวิจัย ด้านการพิมพ์และผู้วิจัย ด้านเนื้อหาสาระงานวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการวิจัย พร้อมทั้งคู่มือลงรหัส (Code book)

2. แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบบันทึกสำหรับบันทึกข้อมูลด้านแบบแผนการวิจัย ตัวแปร ขนาดและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย พร้อมคู่มือลงรหัส (Code book)

3. แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยสำหรับการบันทึกข้อมูลด้านแบบแผนการวิจัย ประเด็นที่ศึกษา ขนาดและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล การลงภาคสนาม การรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล และผลการวิจัย วิจัยสหสัมพันธ์และผลการวิจัย พร้อมคู่มือลงรหัส (Code book)

4. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นแบบประเมินชนิดหลายตัวเลือก และให้คะแนนตามเกณฑ์แบบ rubric scoring ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 0 คือ คุณภาพงานวิจัยต่ำ ถึง 4 คือ คุณภาพงานวิจัยสูง จำนวน 30 ข้อ และเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยจากงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2552) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบบันทึกและตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่มีผลต่อค่าขนาดอิทธิพลของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทย แบ่งออกเป็นตัวแปรจัดประเภท และตัวแปรต่อเนื่อง โดยมีคุณลักษณะงานวิจัย 3 ด้าน ดังตาราง 3.5

ตาราง 3.5 ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยแยกตามรายด้านต่าง ๆ

คุณลักษณะงานวิจัย	ตัวแปรจัดประเภท	ตัวแปรต่อเนื่อง
1. ด้านการตีพิมพ์และผู้วิจัย	ปีที่ทำงานวิจัยเสร็จ สถานที่ผลิตงานวิจัย สาขาที่ผลิตงานวิจัย หน่วยงานต้นสังกัดผู้วิจัย เพศผู้วิจัย ประเภทของงานวิจัย	จำนวนหน้าทั้งหมด จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก
2. ด้านเนื้อหาสาระของงานวิจัย	วัตถุประสงค์ของงานวิจัย กลุ่มทฤษฎีหลัก	
3. ด้านวิธีวิทยาการวิจัย	แผนแบบการวิจัย ประเภทสมมติฐาน แบบแผนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง พื้นที่ ภูมิภาคที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด คุณภาพของเครื่องมือในภาพรวม ประเภทเครื่องมือ การใช้คอมพิวเตอร์ ประเภทวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวนตัวแปรต้น จำนวนตัวแปรตาม จำนวนสมมติฐาน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างในระดับ การศึกษา จำนวนเครื่องมือ จำนวนวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 สร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย มีลักษณะเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่มีการกำหนดรหัสสำหรับการบันทึกค่าในแต่ละรายการ ซึ่งรหัสสำหรับลงบันทึกนี้ผู้วิจัยได้สร้างเป็นคู่มือสำหรับลงรหัสแยกออกจากแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำแบบบันทึกข้อมูลไปทดลองทำการบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยที่ไม่ใช่รายงานวิจัยวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 เรื่อง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา และความครอบคลุมในการเก็บข้อมูลตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัย ก่อนจะนำมาปรับปรุงให้มีความชัดเจนและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษามากขึ้น

1.3 นำแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยไปให้คณะกรรมการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยคณะนักวิจัยที่เป็นหัวหน้าโครงการและอาจารย์ของภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความครอบคลุมของตัวแปรด้านคุณลักษณะงานวิจัยแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแบบบันทึกที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองหาความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยทั้ง 20 คน ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง โดยให้ผู้วิจัยจับคู่บันทึกข้อมูลงานวิจัยเล่มเดียวกันจำนวน 1 เล่ม นำผลการบันทึกมาตรวจสอบความสอดคล้องพบว่าผลการบันทึกมีความสอดคล้องกันประมาณร้อยละ 82-100 ข้อที่ไม่สอดคล้องกันได้มีการอภิปรายและสรุปความคิดร่วมกัน

2. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

2.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับ (rubric) จำนวน 30 ข้อ สร้างโดยปรับปรุงมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การประเมิน และระดับการประเมินคุณภาพงานวิจัยของ นางลักษณีย์ วิรัชชัย และคณะ (2552) โดยมีโครงสร้างของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ดังตาราง 3.6

ตาราง 3.6 โครงสร้างของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

เนื้อหาสาระที่ประเมิน	จำนวนข้อ	ร้อยละ	ข้อที่
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	9	30.00	1 – 9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4	13.33	10 – 13
3. วิธีดำเนินการวิจัย			
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	2	6.67	14 – 15
3.2 เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	2	6.67	16 – 17
3.3 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล	3	10.00	18 – 20
3.4 การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล	1	3.33	21
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	2	6.67	22 – 23
5 การสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	3	10.00	24 – 26
6. การนำเสนอรายงานวิจัย	3	10.00	27 – 29
7. คุณภาพงานวิจัยโดยรวม	1	3.33	30
รวม	30	100	

แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนแต่ละระดับดังนี้

0	หมายถึง คุณภาพงานวิจัยต่ำ	1	หมายถึง คุณภาพงานวิจัยค่อนข้างต่ำ
2	หมายถึง คุณภาพงานวิจัยปานกลาง	3	หมายถึง คุณภาพงานวิจัยค่อนข้างสูง
4	หมายถึง คุณภาพงานวิจัยสูง		

เกณฑ์ในการแปลผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย

คะแนนประเมินอยู่ระหว่าง 3.21 – 4.00	หมายถึง	คุณภาพดีมาก
คะแนนประเมินอยู่ระหว่าง 2.41 – 3.20	หมายถึง	คุณภาพดี
คะแนนประเมินอยู่ระหว่าง 1.61 – 2.40	หมายถึง	คุณภาพปานกลาง
คะแนนประเมินอยู่ระหว่าง 0.81 – 1.60	หมายถึง	คุณภาพค่อนข้างต่ำ
คะแนนประเมินต่ำกว่า 0.80	หมายถึง	คุณภาพต่ำ

2.3 นำไปให้คณะกรรมการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยคณบดีนักวิจัยที่เป็นหัวหน้าโครงการและอาจารย์ของภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อาจารย์หัวหน้าโครงการตรวจสอบความชัดเจนและความครอบคลุมของประเด็นที่จะประเมินรวมทั้งเกณฑ์ที่กำหนด ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

2.4 นำแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยไปทดลองหาความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยทั้ง 20 คน ใช้การประเมินงานวิจัยโดยการประชุมพิจารณาประเมินคุณภาพงานวิจัย 2 ฉบับร่วมกัน พบว่าผู้วิจัยมีผลการประเมินรายข้อสอดคล้องกันร้อยละ 86-100 ข้อที่ไม่สอดคล้องกันได้มีการอภิปรายและทำความเข้าใจให้ตรงกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลรายงานวิจัย วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยโดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤษภาคม 2553 รวมจำนวน 5 เดือน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังแผนการดำเนินงานในตาราง 3.7 และรายละเอียดแต่ละขั้นตอนนี้

1. สืบค้นรายชื่อรายงานวิจัย วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทยจากรายงานที่ทางผู้ประสานงานนำมาให้ และจากระบบสืบค้นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ รวมถึงระบบยืมตัว

เล่มของห้องสมุดมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงาน ทั้ง 24 แห่ง โดยรายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ดังกล่าวตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2552

2. ผู้วิจัยพิจารณาคุณลักษณะงานวิจัยว่าตรงกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนดไว้หรือไม่ หากตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการผู้วิจัยจึงคัดเลือกงานวิจัยนั้นไว้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดรหัสงานวิจัยแต่ละเล่ม
 3. ผู้วิจัยทำการประเมินคุณภาพงานวิจัย แล้วทำการบันทึกผลการประเมิน ลงในแบบการประเมินงานวิจัย
 4. ผู้วิจัยอ่านรายงานที่คัดเลือกมาได้้อย่างละเอียด แล้วทำการบันทึกข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะงานวิจัย และค่าสถิติต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย
 5. จัดเตรียมแฟ้มข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
- การดำเนินงานเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ดังแสดงในตาราง 3.7

ตาราง 3.7 ระยะเวลาและแผนการดำเนินงาน 8 เดือน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา ปีพ.ศ. 2553									
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. การกำหนดวัตถุประสงค์วิจัย	←→									
1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย	←→	←→								
2. การจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย	←→	←→	←→							
3. ขั้นการรวบรวมและจัดทำเนียบงานวิจัย	←→	←→	←→	←→						
4. ขั้นการประเมินคุณภาพงานวิจัย	←→	←→	←→	←→	←→					
5. การสร้าง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล	←→	←→	←→	←→	←→	←→				
6. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น			←→	←→	←→	←→	←→			
7. ขั้นการกำหนดกรอบการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนา อภิमान			←→	←→	←→	←→	←→			
8. การวิเคราะห์อภิमान			←→	←→	←→	←→	←→			
9. การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान		←→	←→	←→	←→	←→	←→			
10. การสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย และจัดพิมพ์รายงาน				←→	←→	←→	←→			←→

หมายเหตุ : ←→ แผนการดำเนินงาน ←→ การปฏิบัติงานจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณจะใช้การวิเคราะห์อภิमान และกลุ่มที่ 2 การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान ร่วมกับการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในบทที่ 4 ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลแยกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรก ผลการสำรวจงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ และตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อภิमान ส่วนผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानและเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ ผู้วิจัยจะนำไปไว้ในบทที่ 5 รายละเอียดในการวิเคราะห์แต่ละขั้นตอนมีดังนี้

กลุ่มที่ 1 การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

การสำรวจงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของคุณลักษณะงานวิจัย และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรต้นที่ใช้อธิบายคุณภาพงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะงานวิจัยที่เป็นตัวแปรจัดประเภท และการแจกแจงความถี่ สำหรับคุณลักษณะงานวิจัยที่เป็นตัวแปรต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงการกระจาย ความเบ้ และความโด่ง ของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพิมพ์และผู้วิจัย ด้านเนื้อหาสาระงานวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 ส่วน ส่วนแรกข้อมูลพื้นฐานคุณลักษณะงานวิจัยระดับเล่ม ส่วนที่สอง ข้อมูลพื้นฐานคุณลักษณะงานวิจัยระดับสมมติฐาน ชุดเปรียบเทียบ และ ชุดสหสัมพันธ์ ส่วนที่สาม การวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ตามคุณลักษณะงานวิจัย ส่วนสุดท้าย การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรต้นที่ใช้อธิบายค่าคุณภาพงานวิจัย

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อภิमान

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อภิमान แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก ผลการสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยวัดในรูปสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อนำเสนอสถิติบรรยาย ส่วนที่สอง ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างงานวิจัย และส่วนสุดท้ายคือ ผลการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์สรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผลการสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยวัดในรูปสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ปรับแก้ความคลาดเคลื่อนในการวัด (measurement error) โดยใช้สูตรของ Hunter, Schmidt & Jackson (1982) จากนั้นนำเสนอค่าสถิติบรรยายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ก่อนและหลังการปรับแก้ลักษณะการแจกแจงของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ก่อนและหลังการปรับแก้โดยแผนภูมิต้นและใบ (stem and leaf plot) และแผนภูมิกล่อง (box plot)

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้คือการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.2.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จำแนกตามตัวแปรกำกับคุณลักษณะงานวิจัย

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จำแนกตามตัวแปรกำกับคุณลักษณะงานวิจัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

2.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรกำกับที่ใช้อธิบายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตัวแปรกำกับที่ใช้อธิบายค่าขนาดอิทธิพล โดยวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยที่มีผลต่อค่าขนาดอิทธิพลของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เพื่อประมาณค่าขนาดอิทธิพล ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตามแนวทางของ Glass, McGaw & Smith (1981) ทำให้ได้ค่าขนาดอิทธิพลทั้งหมด 611 ค่า จากงานวิจัย 41 เรื่อง โดยการคำนวณค่าขนาดอิทธิพล (d) โดยใช้สูตร

$$d = (\bar{y}_E - \bar{y}_C) / S_C$$

เมื่อ \bar{y}_E , \bar{y}_C คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
 S_C คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม

2.2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐาน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยการนำการวิเคราะห์พหุระดับด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (Hierarchical linear model) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยระดับค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และปัจจัยระดับเลขนงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรระดับค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และตัวแปรระดับเลขนงานวิจัย ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรระดับค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และตัวแปรระดับเลขนงานวิจัย และส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์พหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลลัพธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ค่าสังเกตค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.3.1 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากผลการวิจัยตามวิธีของ Shadish

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบว่าโมเดลเชิงสาเหตุการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มงานวิจัย จำแนกตามลักษณะงานวิจัยอย่างไร

2.3.2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดอิทธิพล โดยการนำผลการวิเคราะห์อภิมานที่อยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุที่สร้างขึ้น มาสร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล และใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อปรับแก้โมเดลให้ได้เป็นทฤษฎีใหม่ตามแนวคิดของ Shadish (1996)

กลุ่มที่ 2 การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี้ เป็นการนำเสนอผลการสังเคราะห์บทความวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการจัดหมวดหมู่ สรุประเด็นหลักหรืออุปลักษณ์ (metaphor) และแปลความหมายตามหลักการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาอภิมานแล้วนำมาวิเคราะห์ต่อโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ (cross-impact matrix analysis) โดยผู้วิจัยประยุกต์มาจากวิธีการวิเคราะห์ของ Gordon (1999) และ Weerakkody และ Tremblay (2003) ให้ได้เมทริกซ์แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงผล คือ การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามกรอบความคิดในการวิจัย